

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

SÜLEYMAN SÛDÎ'NİN POLİSİYE ROMANLARI

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Merve DURMUŞ

İstanbul, 2019

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

SÜLEYMAN SÛDÎ'NİN POLİSİYE ROMANLARI

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Merve DURMUŞ

Öğrenci No:

165596005

Danışman:

Dr. Öğr. Üyesi Ayşen USLU

İstanbul, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "**Süleyman Sûdî'nin Polisiye Romanları**" başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 14/06/2019

Merve DURMUŞ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

14.06.2019

Enstitümüz *Türk Dili ve Edebiyatı* Anabilim Dalı *Türk Dili ve Edebiyatı* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 165596005 numaralı **Merve DURMUŞ'un** "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Süleyman Sudi'nin Polisiye Romanları*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28/05/2019 tarih ve 2019/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince (5D) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red-veya-Düzeltilme** kararı verilmiştir

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Ayşen USLU
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Ali ŞEYLAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Prof. Dr. Metin AKAR
(İstanbul Aydın Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Merve DURMUŞ
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ayşen USLU
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans/2019
Alanı : Türk Dili ve Edebiyatı
Anahtar Kelimeler : Osmanlı-Türk polisiyesi, Süleyman Sûdî, Çilingirin Esrarı, Gece Kuşları, Millî Cinâyât Koleksiyonu.

ÖZ

SÜLEYMAN SÛDÎ’NİN POLİSİYE ROMANLARI

Bu çalışmada, Süleyman Sûdî’nin *Çilingirin Esrarı*, *Gece Kuşları* ve *Millî Cinâyât Koleksiyonu* adlı polisiye romanları, Osmanlı-Türk polisiye romanının özellikleri göz önünde bulundurularak yapısal açıdan incelenmiştir. *Çilingirin Esrarı* romanının, 1914 yılında Cemiyet Kütüphanesi tarafından yayımlanmış Osmanlıca baskısı, Latin harflerine çevrilerek kullanılmıştır. *Gece Kuşları* romanının Seval Şahin tarafından yayına hazırlanan, *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanının ise Didem Ardalı Büyükarman tarafından yayına hazırlanan baskısı kullanılmıştır.

Ayrıca Süleyman Sûdî’nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş ve Osmanlı-Türk polisiye edebiyatına da değinilmiştir. Sonuç olarak Süleyman Sûdî’ye ait bu üç eser karşılaştırılmış ve Batı polisiyesi ile arasındaki farklar ortaya konulmuştur.

Name and Surname : Merve DURMUŞ
Supervisor : Dr. Lecturer Ayşen USLU
Degree and Date : Master/2019
Major : Turkish Language and Literature
Key Words : Ottoman-Turkish detective novels, Süleyman Sûdî, Çilingirin Esrarı, Gece Kuşları, Milli Cinâyât Koleksiyonu.

ABSTRACT

SÜLEYMAN SÛDÎ'S DETECTIVE NOVELS

In this study, detective novels of Süleyman Sûdî such as *Çilingirin Esrarı*, *Gece Kuşları* and *Milli Cinâyât Koleksiyonu* were structurally examined, while taking into account Ottoman-Turkish detective novels properties. The novel *Çilingirin Esrarı* was published in 1914 by Cemiyet Library with Arabic script. This edition was used for this study. The novel *Gece Kuşları* was published by Seval Şahin. *Milli Cinâyât Koleksiyonu* was published by Didem Ardalı Büyükarman.

In this study information about the life and works of Süleyman Sûdî has been provided. In addition to that the topic of Ottoman-Turkish detective novels has been covered. In conclusions three novels of Süleyman Sûdî were compared while the differences western detective novels have been put into account.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZ	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR	iv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜLEYMAN SÛDÎ

1.1. Süleyman Sûdî'nin Hayatı ve Eserleri	3
---	---

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI-TÜRK POLİSİYE EDEBİYATI

2.1. Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatı Hakkında	7
---	---

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÜLEYMAN SÛDÎ'NİN POLİSİYE ROMANLARI

3.1. Çilingirin Esrarı	10
3.2. Gece Kuşları	26
3.3. Millî Cinâyât Koleksiyonu	50
SONUÇ	84
KAYNAKÇA	87
EKLER	89

KISALTMALAR

a.g.e : Adı Geçen Eser

bkz. : Bakınız

GİRİŞ

Osmanlı-Türk polisiye edebiyatı adı altında ele alınan romanlar edebiyat tarihinde kendilerine yer bulamamışlardır. Arşivlerde bekleyen birçok eser bulunmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı da üvey evlat muamelesi gören Osmanlı-Türk polisiye edebiyatının ve bu alandaki üç romanın incelenmesidir.

Bu tez çalışmasında, Osmanlı-Türk polisiye edebiyatının bir temsilcisi olan Süleyman Sûdî'nin *Çilingirin Esrarı*, *Gece Kuşları* ve *Milli Cinâyât Koleksiyonu* adlı polisiye romanlarını, Seval Şahin'in *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji (1884-1928)* isimli kitabında ortaya koyduğu Osmanlı-Türk polisiyesinin özelliklerini göz önünde bulundurarak inceledik.

Bu alanda yapılan en büyük çalışma, 2011-2014 yılları arasında Seval Şahin, Didem Ardalı Büyükarman ve Banu Öztürk tarafından yürütülen TÜBİTAK destekli projedir. "1884-1928'de Türkiye'de yayımlanmış telif polisiye eserlerin tarihi" üzerine bir çalışma hazırlamışlardır. 232 eseri inceleyip, birkaçını Latin harflerine çevirmişlerdir. Bu incelemenin üzerine Seval Şahin'in hazırlamış olduğu *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji (1884-1928)* kitabı, tezimizin önemli bir kaynağı olmuştur. Bunun dışında, polisiye romana gönül vermiş olan Erol Üyepazarcı'nın da bu konuda çalışmaları mevcuttur. Yazmış olduğu pek çok makalenin dışında "*Korkmayınız Mister Sherlock Holmes: Türkiye'de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü (1881-2006)*" isimli bir incelemesi bulunmaktadır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "Süleyman Sûdî'nin Hayatı Ve Eserleri" hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde "Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatı" başlığı altında Osmanlı-Türk polisiye romanına kısaca değinilmiştir. Üçüncü bölümde ise "Süleyman Sûdî'nin Polisiye Eserleri" başlığı altında *Çilingirin Esrarı (1914)*, *Gece Kuşları (2013)* ve *Milli Cinâyât Koleksiyonu (2013)* romanları, Osmanlı-Türk polisiye romanının özellikleri göz önünde bulundurularak, yapısal bakımdan incelenmiştir.

Çilingirin Esrarı romanının 1914 yılında Cemiyet Kütüphanesi tarafından yayımlanmış Osmanlıca baskısını Seyfettin Özege & Nadir Eserler Kataloğundan bulduk. *Gece Kuşları* romanının Seval Şahin tarafından yayına hazırlanan, 2013 yılında Labirent Yayınevi tarafından yayımlanan baskısını, *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanının Didem Ardalı Büyükarman tarafından yayına hazırlanan, 2013 yılında Labirent Yayınevi tarafından yayımlanan baskısını kullandık.

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜLEYMAN SÛDÎ

1.1. Süleyman Sûdî'nin Hayatı ve Eserleri

Sûdî Süleyman Bey, Bahçesaray eşrafından Süleyman-zade Abdullah Efendi'nin oğludur. 1890 senesinde Kırım-Bahçesaray'da doğmuştur. Rüşdiye tahsilini memleketinde yapmış ve Simferepol Rus Akademisi'ni bitirmiştir. İstanbul'a geldikten sonra Vefa İdadisi'ni okumuştur.¹

"Süleyman Sûdî'nin tesbit edebildiğimiz ilk eseri 1911 yılında yayımlanan İtalyan Cenginin Akibeti isimli eserdir. İkinci eseri ise Cemiyet Kütüphanesi'nin küçük roman serisinden Şefika adıyla çıkar. Süleyman Sûdî bu arada Azerî Kasım ve Hüseyin isimli iki kardeşin sahibi oldukları Cemiyet Kütüphanesi'nde tezgâhtarlık yaparak Babıali Caddesi'nde çalışmaya başlar. 1914 yılı Süleyman Sûdî'nin yayımlanmış eserleri bakımından en verimli dönemidir. S. Sûdî Bey bu sene içinde irili ufaklı 24 esere imzasını atar. Bu eserlerin içinde Moralızâde Vassaf Kadri ile ortaklaşa çıkardıkları Millî Cinâyât Koleksiyonu isimli bir kitap serisi vardır."²

"Daha sonraki yıllarda Şık mı isimli bir hikâye kitabından başka edebî türde telif eser vermediğini gördüğümüz Süleyman Sûdî, Rusça Öğrenimi İçin Elifba, Aile Takvimi gibi daha çok ticari olabilecek kitaplara imzasını atmıştır. 1914'te yayımladığı Damad Beyim isimli eseri 1918'de ikinci baskısını yapar. Süleyman Sûdî 1915'ten sonra imzasını taşıyan eserlerin yok denecek kadar az oluşuna dayanarak bu yıldan itibaren yazarlığı bırakıp yayıncılık, dergi ve kitabevi yöneticiliği, müdür-i mesullük gibi mesleki faaliyetlerde bulunduğunu, basın mesleğinin ticari yönüyle ilgilendiğini söyleyebiliriz."³

Süleyman Sûdî daha sonra Babıali'de Kitabhane-i Sûdî adı altında bir kitapçı dükkânı açmıştır. Kitapçılık ve tabilikle meşgul olan Süleyman Sûdî, kendisi de

¹ *Sûdî Süleymanof ve Eserleri Hakkında Biyografik Fiş (El yazması tek varak)*, İ.B.B Taksim Atatürk Kitaplığı, Kayıt no: Bel_Mtf_056058.

² Emin Nedret İşli, "Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey", *Müteferrika*, Sayı:4, Kış 1994, s.34.

³ Emin Nedret İşli, a.g.e., s.35.

makalelere küçük romanlar yazmıştır.⁴ Burayı büyük ve güçlü bir yayınevi haline getiren Süleyman Sûdî yazarlık, yayıncılık işlerinin dışında basın hayatının diğer kollarını oluşturan gazete çıkarma, dergi sahipliği ve mesul müdürlüğü gibi faaliyetlerde de bulunmuştur.⁵

"Birinci Dünya Harbi'nin nihayete erdiği 1918 yılında 13 sayı olarak Kitabhâne-i Sûdî tarafından neşredilen Hikâye Külliyyâtı, edebiyat tarihimiz için oldukça kıymete haiz olmasına karşın henüz aydınlığa çıkarılmamış bir eserdir. Nitekim pek çok meşhur yazarın hikâyeleri bu külliyyatın sayfaları arasında yer almıştır. En bilinen yazarlara örnek olarak da Mehmed Rauf, Ömer Seyfeddin, Yakub Kadri Karaosmanoğlu ve Halit Ziya Uşaklıgil verilebilir."⁶

"Bu 13 sayının içerisinde 29 hikâye yayımlanmıştır. Bu hikâyelerin 12'si Mehmed Rauf'un kaleminden çıkmış olup külliyyatta en çok hikâyesi yayımlanmış olan yazardır. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun iki (*İşin İç Yüzü* ve *Kiraz Bahçeleri*), Raif Necdet'in ve Selami İzzet'in birer, Halit Ziya Uşaklıgil'in iki (*Mayıs Pazarı* ve *Beyaz Şemsiye*), Hüseyin Rahmi'nin *Asansör*, Refik Halit Karay'ın *Şüphe*, Ömer Seyfeddin'in *Uçurumun Kenarında*, Peyami Safa'nın *Oyuncak* ve *Nezihe Muhiddin'in Evlat Aşkı* adlı hikâyeleri yayımlanmıştır."⁷

"Kırımlı bir Türk olan Süleyman Sûdî 1918 yılında kurulan Kırım Müslümanları Cemiyeti'nin kurucularındandır. (...) 3 Mayıs 1334/3 Mayıs 1918 tarihinden itibaren Kırım Mecmuası isimli bir dergi çıkarmaya başlar. İdare yeri Babıali'de Sûdî Kitabhanesi olarak gösterilen bu dergi on beş günlüktür. Mayıs 1335/Mayıs 1919 tarihinde kapanan dergi ancak 23 sayı çıkabilmiştir. (...) Kırım Mecmuası'nda Süleyman Sûdî'nin iki şiiri dışında başka yazısına rastlanmaz. Bu iki şiirler Gökbayrak ve Kurtulacak Kırırma isimlerini taşırlar."⁸

⁴ *Sûdî Süleymanof ve Eserleri Hakkında Biyografik Fiş (El yazması tek varak)*, İ.B.B Taksim Atatürk Kitaplığı, Kayıt no: Bel_Mtf_056058.

⁵ Emin Nedret İşli, "Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey", *Müteferrika*, Sayı:4, Kış 1994, s.38.

⁶ Ufuk Aykol, "Kitabhane-i Sûdî'nin Hikâye Külliyyatı", *Türk Dili*, Cilt: CXV, Sayı:801, Eylül 2018, s.101.

⁷ Ufuk Aykol, a.g.e., s.103.

⁸ Emin Nedret İşli, a.g.e., s.39-40.

Emin Nedret İşli'nin "Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey" makalesinde yazdığı Süleyman Sûdî'nin eserlerinden bazıları şunlardır:⁹

"Küçük Gülnaz'ın Hikâyesi (Kadınlar Dünyası Matbaası)

İtalya Cenginin Akibeti (Manzume-i Efkâr Matbaası, 1911)

Şefika (Mesai Matbaası, 1914)

Şefika'nın Nedameti (Mesai Matbaası, 1914)

Damat Beyim (Venüs Matbaası, 1914)

Aşub-ı Dil (Mesai Matbaası, 1914)

Çilingirin Esrarı (Mesai Matbaası, 1914)

Katina (Hürriyet Matbaası, 1914)

Mihriban (Asır Matbaası, 1914)

Saliha Hanım (Hürriyet Matbaası, 1914)

Sevda Mektupları (Cemiyet Kütüphanesi, 1914)

Sevgilimde Bir Gece (Mesai Matbaası, 1914)

Sevgilimde Bir Gece (2.baskı, Manzume-i Efkâr Matbaası, 1914)

Sofya'da Osmanlı Sancağı (Hürriyet Matbaası, 1914)

Üçünün En Bahtıyarı (Tevsi-i Tıbaat Matbaası, 1914)

Fındıkçı Karı (Mesai Matbaası, 1914)

Vassaf Kadri ile yazmış olduğu *Millî Cinâyât Koleksiyonu* (Cemiyet Kütüphanesi, 1914)

E. Âli ile birlikte yazmış oldukları *Gece Kuşları* (Hürriyet Matbaası, 1914)

Sene-i Maliyesine Mahsus Rehber-i Sal Aile Takvimi (Necm-i İstikbal Matbaası, 1915)

⁹ Emin Nedret İşli, "Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey", *Müteferrika*, Sayı:4, Kış 1994, s.42-44.

Kendi Kendine Rusça Yahut Mükemmel Rusça Elifba (Nefaset Matbaası, 1917)

Elif ile Mahmud (Saday-ı Millet Matbaası, 1916)

Arzu ile Kanber (Hikmet Matbaa-i İslamiyesi, 1916)

Derdi Yok İle Zülfisiyah (2. baskı, Hikmet Matbaa-i İslamiyesi, 1916)

Şah Kasım Hikâyesi (Orhaniye Matbaası, 1917)

Şahmaran Hikâyesi (Çavuşoğlu Matbaası, 191)

Damad Beyim (2. Baskı, Kader Matbaası, 1918)

Şık mı? (Kader Matbaası, 1918)

Letaif-i Ebu Nüvas (Kitabhane-i Sûdî)

Bekri Mustafa (1. Baskı, Mahmutbey Matbaası, 1921)

Dağ Kralı (Necm-i İstikbal Matbaası, 1922)

Yedi Âlim Hikâyesi (Orhaniye Matbaası, 1922)

Bekri Mustafa (2. Baskı, Necm-i İstikbal Matbaası, 1922)

Alâatin ve Sihirli Lâmba (2. Baskı, Orhaniye Matbaası, 1924)

Bekri Mustafa (3. Baskı, İkdâm Matbaası, 1927)"¹⁰

"Süleyman Sûdî eserlerine değişik imzalar atmış bir yazardır. Seyfettin Özege'nin Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu'nda Sûdî Himmetzâde, Kırımlı Sûdî Süleymanof, Sûdî Süleymanof, İdus Namyelüs, S. Sûdî Himmet-zâde gibi değişik imzalarına rastlanır. (...) Süleyman Sûdî Bey'in babasının isminin Abdullah olması nedeniyle eserlerinin bazılarını S. Abdullah Himmet-zâde şeklinde imzalamıştır."¹¹

"Ölüm tarihi kesin olarak tespit edilemese de 1933 senesinde vefat ettiği sanılmaktadır."¹²

¹⁰ Emin Nedret İşli, "Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey", *Müteferrika*, Sayı:4, Kış 1994, s.42-44.

¹¹ Emin Nedret İşli, a.g.e., s.42.

¹² Seval Şahin, "Süleyman Sûdî ve E. Âli Hakkında", *Gece Kuşları*, Labirent Yay, İstanbul 2013, s.22.

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI-TÜRK POLİSİYE EDEBİYATI

2.1. Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatı Hakkında

Polisiye romanın dünya edebiyatındaki serüveni, Edgar Allen Poe'nun 1841 yılında yazmış olduğu *Morgue Sokağı Cinayeti* ile başlamıştır. Polisiye roman tarihinde Poe kadar önemli olan diğer isimler de Sherlock Holmes'ün yazarı *Arthur Conan Doyle* ve Arsène Lupin'in yaratıcısı *Maurice Leblanc*'dir.

Osmanlı-Türk polisiye edebiyatı tarihine bakacak olursak, 1881 yılında Ahmed Münif tarafından çevrilen ve ilk çeviri polisiye roman olan Ponson de Terrail'in yazmış olduğu *Paris Faciaları* ile karşılaşırız. Bunun dışında ilk çeviri polisiye romanlarından biri olan Emile Gaboriau'nun *Orcival Cinayeti*, Ahmed Midhat Efendi tarafından çevrilmiştir.

"İlk çeviri polisiye roman tarihi, Osmanlı Devleti'nin Batı normlarında yapılanmasının başlangıcı olan Tanzimat'ın ilanından (1839) kırk iki yıl sonraya tesadüf eder. Bu kırk iki yıllık sürede gerek toplumsal gelişme, gerek edebi yenilenme Türk toplumunun küçük de olsa bir bölümünü polisiye roman okumaya hazır hale getirmiştir."¹³ İlk telif polisiye romanımız da yine Ahmed Midhat Efendi'nin 1883 yılında yayımlanmış olduğu *Esrar-ı Cinâyât* isimli romanıdır.

"Ahmed Midhat yazdığı ilk telif polis romanında, Emile Gaboriau'dan büyük ölçüde etkilenmiş ama yine de yerli renkleri ustalıkla kullanıp yapıtın yerel niteliğini iyice belirleyebilmiştir."¹⁴

"Polisiye roman alanında en büyük atılım; Anglosaksonların 'dime novels' dedikleri, bizim 'on paralık hikâyeler' diye çevirmeyi yeğlediğimiz, genç ve eğitimli kitlelere hitap eden ve bütünüyle popüler edebiyat içinde mütalaa edilebilecek yayınlarda olmuştur. Bu kitaplarda aynı kahramanın çeşitli maceraları ayrı ayrı

¹³ Erol Üyepazarcı, *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes: Türkiye'de yayımlanmış çeviri ve telif polisiye romanlar üzerine bir inceleme 1881-1928*, Göçebe Yay., İstanbul 1997, s.63.

¹⁴ Erol Üyepazarcı, "İlk Telif Polis Romanımız ve Neden Olduğu İlginç Bir Olay: *Esrar-ı Cinâyât*", *Virgöl*, Sayı:10, Temmuz/Ağustos 1998, s.13.

kitapçıklarda anlatılır. Bu kahramanların en tanınanları Nat Pinkerton ve Nick Carter'dır."¹⁵ Daha sonraki yıllarda Osmanlı-Türk polisiye edebiyatında, seri halinde yayımlanmış eserler de mevcuttur. Ebüssüreyya Sami'nin *Amanvermez Avni'si* (1913), Süleyman Sûdî ve Vassaf Kadri'nin birlikte yazdıkları *Millî Cinâyât Koleksiyonu* (1914), Hüseyin Nadir ismi ile yazılan *Fakabasma Zihni* (1922), Peyami Safa'nın, Server Bedi takma adıyla yazmış olduğu *Cingöz Recai* (1924) ve 1925 yılında kaleme aldığı *Türk Polis Hafiyesi Kartal İhsan'ın Harikûlade Heyecanlı Sergüzeştləri* bu dönemin başarılı seri polisiye romanlarından.

Osmanlı-Türk polisiyesinin belli başlı temsilcileri ise Fazlı Necip, Ebüssüreyya Sami, Süleyman Sûdî, Hüseyin Nadir, Behlül Dâna takma adını kullanan İskender Fahreddin Sertelli ve Server Bedi takma adıyla Peyami Safa'dır.

"Franco Moretti'nin ileri sürdüğü üzere polisiyenin kaç sayfa yazılırsa yazılısın romandan ziyade bir hikâye olduğu savı Osmanlı-Türk polisiyesinin bu dönem eserleri için çok açıktır."¹⁶

Osmanlı-Türk polisiye romanlarında olaylar genellikle Beyoğlu ve Galata çevresinde geçmektedir. "Bunun nedeni olarak da İstanbul'da özellikle Galata ve Beyoğlu gibi bölgelerde hırsızlık ve cinayet olaylarının artmasını gösterebiliriz."¹⁷

"Osmanlı-Türk polisyelerinde açılışta önceliği kişi alır. Bu fonksiyon, kahramanın okur tarafından tanınmasını sağlamak için gereklidir. Özellikle seri halinde yayımlanan polisyelerde başkahraman neredeyse dizinin tüm kitaplarında başlangıçta yer alır. Bu fonksiyon, özellikle seri halde yayımlanan polisyelerde kullanılır."¹⁸

"Bu kitaplarda başkahraman ile açılış yapılması polisiye kurguda entrika, muamma gibi eyleme yönelik girişimlerin başlangıcını oluşturmaktadır. Başkahraman

¹⁵ Erol Üyepazarcı, "Malkoçoğlu'nun Dedektif Torunları: Esrâr-ı Cinâyât'tan Cingöz Recai'ye 1881-1928 Döneminde Türk Polisiye Romanı", *Derin Tarih*, Sayı:3, Haziran 2012, s.100.

¹⁶ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji*(1884-1928), İletişim Yay., İstanbul 2017, s.125.

¹⁷ Nurçin İleri, "Pangaltı Cinayeti 1895: Katil Kim?", *Edebiyatın İzinde: Polisiye Edebiyat*, Bağlam Yay., İstanbul 2013, s.23.

¹⁸ Seval Şahin, "Osmanlı-Türk Polisiye Romanında İşlevler I: Başkahraman", *221B*, Sayı:1, Ocak-Şubat 2016, s.14.

ile her açılış, mutlaka kurgudaki asıl olay ile ilgili temel bir unsura, banka soygununa, bir gizemin ortaya çıkarılmasına, bir cinayete dair başlangıç niteliği taşımaktadır."¹⁹

Osmanlı-Türk polisiye edebiyatının bir başka özelliği de cinayet veya hırsızlık suçunu araştıran dedektifler, suçluların karşısında mağlup olurlar. Aynı zamanda bu dedektifler ve bazı hırsız karakterler, Sherlock Holmes ve Arsène Lupin gibi Batılı karakterler ile kıyaslanır ve onlardan daha zeki oldukları vurgulanır. "Çünkü yazarlar Batılı öncüllerine karşı bir yerli yaratma peşindedirler. Eserlerin özellikle yoğunlaştığı 1914 ve 1928 yıllarına bakıldığında Türk kimliğinin öne çıktığı ve ulus-devlet inşasının başladığı dönemler görülür. Bu da bir tesadüf değildir. Türkçe’de polisiye bu yıllarda milli bir kimlik inşa etme ve kahramanları İngiltere ve Amerika gibi ülkelere gönderip, bu ülkelerde büyük muvaffakiyetler kazandırarak özellikle Cumhuriyet öncesi kırılan milli onuru tamir etme gibi bir işlev de üstlenir."²⁰

¹⁹ Seval Şahin, "Osmanlı-Türk Polisiye Romanında İşlevler I: Başkahraman", 221B, Sayı:1, Ocak-Şubat 2016, s.16.

²⁰ Seval Şahin, "Türkçe’de Polisiyenin İlk Dönemi (1884-1928)", *Notos Öykü*, Sayı:3, 2014, s.25.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÜLEYMAN SÜDÎ'NİN POLİSİYE ROMANLARI

3.1. Çilingirin Esrarı

Çilingirin Esrarı, *Gece Kuşları* ve *Milli Cinâyât Koleksiyonu* romanlarını, Seval Şahin'in *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)* kitabında belirttiği Osmanlı-Türk polisiyesinin özellikleri başlığı altında inceleyeceğim.²¹

Çilingirin Esrarı romanı 1914 yılında Cemiyet Kütüphanesi tarafından yayımlanmıştır. Romanın Osmanlıca baskısı Seyfettin Özege & Nadir Eserler Kataloğunda bulunmaktadır.

1."Osmanlı-Türk polisiyesinin olayın kendisine odaklanan bir yapısı vardır. Anlatıcılar, olayın başlangıç ya da sonucu yerine doğrudan oluş haline yoğunlaşır."²²

Çilingirin Esrarı'nda bu özellik yoktur. Roman, Kemal Beyzadesi'nin *Direklerarası*'nda dolaşmasıyla başlar.

2."Kahramanların okur tarafından tanınması amacı ile özellikle dizi halinde yazılmış polisiyelerde her kitabın başında başkahramanların özellikleri tekrar tekrar verilir."²³

Kemal Beyzadesi'nin uzun zamandır kumara merakı olduğu belirtilir. Bu özellik tekrar tekrar verilmez ama sürekli kumar oynadığını anlarız.

"Bu senede kış gelmiş, kar iri taneleriyle oldukça hızlı yağmakta idi. Kemal Beyzadesi Cevat Bey'in hediye ettiği pelerine sarınmış olduğu halde *Direklerarası*'nda dolaşıyor, çayhanelere bakarak birisini arıyordu. *Direklerarası*'nın meşhur kumarhanelerinden (...) çayhanesi önüne geldiği vakit içeride birkaç kişi iskambil kâğıtlarını kaldırarak kumar oynadıklarını gördü. Çoktan beri kumara olan merakını

²¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.93-125.

²² Seval Şahin, a.g.e., s.93.

²³ Seval Şahin, a.g.e., s.94.

yenemedi, o gün arkadaşından aldığı bir mecidiyyeden başka cebinde bir para yok. Mektepten tard olunduktan beri pederi para göndermemiş, Kemal Bey ise bu müddet zarfında bildiği arkadaşlarından ödünç para alarak geçinmekte idi..^{"24}

"Bazen de ikincil kahraman başkahramanı betimlemek amacıyla ama yine başkahraman vurgusuyla tanıtım yapar, onun niteliklerini açıklar."²⁵

Örneğin Neşet Bey, Recep Efendi, Asım ve Sadık Beyler de kumar oynarlar.

"Çayhanenin kapısını açarak içeri girdiği zaman (...) Efendi birkaç aydan beri bu kumar müşterisinden iyice bir para almış olduğundan masa başındaki efendilere:

-İşte size bir arkadaş daha!

deyince masa başında efendiler Kemal Bey'e yer açarak:

-Buyurun birader diye ortalarına aldılar. Masa başındaki kumarbazların cümlesi açık göz olduğundan bu yeni gelen arkadaş boğmak için birbirlerine işaret ediyorlardı..

(...) zade Neşet Bey:

-Birader böyle saatlerce kırk para iki kuruşla mı oynayacağız?

Recep Efendi işi çaktı:

-Hayır! Daha fazla ile de oynarız.

Masanın sağ tarafındaki Asım ve Sadık Beyler 'in işareti beylere daha fazla söz söylettirmemişti.

Çünkü birdenbire misafirlerinin korkutmak istemiyorlardı, oyun başlamış ilk partiyi Kemal Bey kazanmış idi..^{"26}

3."Anlatının başlangıcında kurbanın yer aldığı polisiyelerde gizem ve muamma öne çıkar."²⁷

²⁴ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.3-4.

²⁵ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.94.

²⁶ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.4-5.

²⁷ Seval Şahin, a.g.e., s.94.

Çilingirin Esrarı'nın başlangıcında gizem ve muamma yoktur. Cinayetler romanın sonunda işlenir.

4."Hikâyenin olay ile açılması okurun atmosfere girmesini sağlayan bir fonksiyondur."²⁸

Burada böyle bir durum söz konusu değildir. Roman herhangi bir olay ile açılmaz. Fakat Osmanlı-Türk polisiyesinde görülen okuru atmosfere sokmak için mekânın kullanılması bu romanda vardır.

"Mekân da başlangıçta yer aldığı okuru atmosfere sokma işlevi görür."²⁹

Kemal Bey'in kış mevsiminin hâkim olduğu bir günde Direklerarası'nda dolaştığı anlatılır.

"Bu senede kış gelmiş, kar iri taneleriyle oldukça hızlı yağmakta idi. Kemal Beyzadesi Cevat Bey'in hediye ettiği pelerine sarınmış olduğu halde Direklerarası'nda dolaşıyor, çayhanelere bakarak birisini arıyordu. Direklerarası'nın meşhur kumarhanelerinden (...) çayhanesi önüne geldiği vakit içeride birkaç kişi iskambil kâğıtlarını kaldırarak kumar oynadıklarını gördü. Çoktan beri kumara olan merakını yemedi, o gün arkadaşından aldığı bir mecidiyyeden başka cebinde bir para yok. Mektepten tard olunduktan beri pederi para göndermemiş, Kemal Bey ise bu müddet zarfında bildiği arkadaşlarından ödünç para alarak geçinmekte idi."³⁰

5."Kahramanların karakteristikleri araştırmanın herhangi bir suçluya, kurbanı ve özellikle zanlıya odaklanılmasını sağlamak amacıyla anlatıcı tarafından ayrıntılı bir şekilde ele alınır."³¹

Başkahraman olan Kemal Bey'in hem fiziksel hem karakter özellikleri uzun uzun anlatılmıştır.

"Kemal Bey Tokat'ta doğmuş büyümüş uzun boylu zayıf bir genç idi. Memlekette iken beyaz eşeğine binerek şehre pek uzak olmayan bağlarına gider gelir,

²⁸ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.95.

²⁹ Seval Şahin, a.g.e., s.95.

³⁰ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.3-4

³¹ Seval Şahin, a.g.e., s.95-96.

daima arkadaşlarına hıyanetlik yapar. Daha ilk mektebe başladığı günden kendini bilgiç göstermeye başlamış ve mektepteki talebelerin istihzasına dūcâr olmuştu.

Başındaki fesi altı aydan beri kalıp görmemiş ve saçları uzamış zayıflıktan çene kemikleri dışarıya fırlamış, velhasıl Kemal o kadar madhek idi ki görüp de gülmek kabil değildi. Bütün arkadaşları onunla eğleniyor, mektebin içinde bir kukla gibiydi.

Mektepte gördüğü bu iltifatlardan(!) sonra mektebe devam etmemeye başladı. Evden mektebe gönderdikleri halde çarşıya çıkarak bir dükkâna çantasını bırakır, sokaklarda dolaşırdı.

Peder, validesi mektebe gidiyor zannettikleri bu küçük beyimiz mektep dersi değil, külhanbeylik tahsil ediyordu.

Tokat'ın içerisinde herkes ondan bîzâr olmuş, pederine şikâyetler yağdığı halde ehemmiyet vermiyor.

Kemal beyimiz on sekiz on dokuz yaşına geldiği halde hiçbir tahsil görmemiş, hatta eline kalemi alıp bir satır yazı yazamıyordu.

En fena tabiatı olan ukalalığı idi, bir şey bilmeyip ve anlamadığı halde her şeyi biliyorum iddiasında bulunuyordu.

Elinde bir Mekteb-i İbtidâî şahadetnamesi olmadığı halde İstanbul'a gitmek hevesi ile pederini kandırmış, biraderi gibi o da İstanbul'a giderek Mekatib-i Aliye'den birine dahil olmak arzu ettiğini söylüyordu."³²

6."Başkahraman alet-edevat kullanmak yerine çoğunlukla kişilerden yardım alır."³³

Bunun dışında başkahramanın alet-edevattan faydalandığı durumlarda söz konusudur. *Çilingirin Esrarı* romanında bu iki durumda mevcuttur. Çilingir Kemal Ağa, girecekleri konağın kapısını maymuncukla açar.

³² Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.6-7.

³³ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.96.

"Remzi Bey:

-Kemal usta haydi, şu kapıyı aç bakalım!

"Çilingir elindeki muşamma çantayı yere bırakarak içinden birkaç tane maymuncuk çıkardı, çoktan beri adem-i isti'mâlden dolayı kilidi paslanmış olan küçük kapıyı iki dakika sonra açılmış buldular."³⁴

Cingöz Mahmud, konağa kolayca girebilmeleri için Çilingir Kemal Ağa'yı da bu plana dahil eder ve ondan yardım alırlar.

"İşte bizim çilingir Kemal Ağayı da Cingöz Mahmud çağırılmış bu geceki cinayetlerine iştirak ettirecekti çünkü bunlar her ne kadar bu yollarda gezmişlerse de konaklara kolayca girmenin yolunu öğrenememişlerdi.

Bu defa maksatlarına kolayca nail olmak için bir çilingire ihtiyaçları vardı, bunu da Cingöz Mahmud deruhde ederek bizim zavallı çilingiri intihab etmişlerdi."³⁵

"Alet kullanımı genellikle kahramanı düştüğü kötü durumdan kurtarmak için vardır ve bu, ayrıca kahramanın modern ve çağdaş oluşuna da bir vurgudur."³⁶

Çilingirin Esrarı'nda Kemal Ağa alet-edevat olarak maymuncuk kullanır. Fakat bu onu düştüğü kötü durumdan kurtarmak için değildir. Ali Can Bey'in kızı Hüsniye'yi kaçırmak için konağa kolayca girebilmelerini sağlamak amacıyla kullanır.

7."Kahramanlar (suçlu veya araştıranlar) birbirleri arasındaki haberleşmeyi sağlamak amacıyla sırasıyla mektup, not, parola, şifre, alet, ilaç, hipnoz ve manyetizmadan faydalanır."³⁷

Şahs-ı meçhul olarak tanıtılan Cingöz Mahmud, Kemal Ağa ile konuşmak ister ve ona bir kâğıt uzatıp gider.

³⁴ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.26.

³⁵ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.20.

³⁶ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.97.

³⁷ Seval Şahin, a.g.e., s.97.

"Martın on beşiydi, artık kışın hükmü kalmamış, ilkbahar bütün letafetini göstermeye başladığı bir zamanda Çilingir Kemal Ağa dükkânın önüne iskemleyi atmış düşünüyordu.

Birkaç günden beri Bodos Ağa rahatsızlanmış dükkâna gelmiyordu. Kemal Ağa mazisini düşünerek hülyalara daldığı zaman karşısına birisi dikilmiş:

-Usta diyordu sizinle biraz görüşmek isterim.

Kemal Ağa bu acayip kıyafetli adama bakarak, ne için konuşmak istediğini sordu.

-İçeri girelim. Mesele mühimdir. Cadde üzerinde münasebet almaz dedi.

Dükkâna girdiler, şahs-ı meçhul kendisine gösterilen iskemleye oturduktan sonra:

-Size bazı şeyler sormak isterim dedi.

Kemal Ağa hayretle:

-Ne gibi?

-Gayet mühim çünkü hep saadetimiz bunun ucundadır.

Kemal Ağa bu muammalı sözlerden bir şey anlamayarak:

-Ben bunlardan bir şey anlamadım, şu mühim mesele ne ise açıkça söyleyiniz.

-Bize sekiz saatlik bir hizmet ederseniz yedi yüz lira...

Yedi yüz lira sözünü işitince Kemal Ağa şaşırdı.

-Yedi yüz lira mı dediniz?

-Evet!

-Benden ne gibi bir hizmet bekliyorsunuz?

-Gayet kolay bir şey ve yapacağınızdan eminim.

-Yapacağım işi söyleyiniz de ona göre olup olmayacağını söyleyeyim!

-Olmayacak bir şey değil ki yalnız sanatınızda mahareti göstereceksiniz.

-Çilingirliğe dair ise yaparım.

-Evet, ona dairdir. O halde size vereceğim adrese Salı günü akşam gelir daha ziyade tafsilat alırsınız.

-Yani öbür gün değil mi?

-Evet! diyerek cebinden çıkardığı sarı bir kâğıt parçasına:

Irgat pazarında İranlı Ali Ekber'in kahvesine saat üçte diye yazarak Kemal Ağa'ya uzattı ve:

-Muvaffak olursak yedi yüz lira! sözlerini söyleyerek Çarşı-yı Kebir'e doğru yürüdü."³⁸

8."Osmanlı-Türk polisiye romanında intihara az rastlanır. Rastlandığı durumlarda da genellikle bir şüpheli durum söz konusudur."³⁹

Çilingirin Esrarı romanında karakterlerden hiçbiri intihara kalkışmaz.

9."Bu dönem polisiyelerinde cezayı sadece mahkeme vermez. Toplumdan dışlanma da başka bir cezalandırma yöntemidir."⁴⁰

Çilingirin Esrarı'nda Ali Can Bey'in kızı Hüsniye'yi kaçırıp, oğlu Mehmet Can Bey'i öldürdükten sonra izlerini belli etmemek için konağı yakan Remzi Bey, Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun'a ceza, mahkeme tarafından verilmiştir.

"Ağustosun sekizinci günü icra olunan mahkemelerinde Remzi Bey ile Cingöz Mahmud'un idamına ve Kayserili Dursun'un dahi beş sene küreğe konulmasına karar verilmişti."⁴¹

10."Suçlu sadece peşindeki araştırandan kaçmakla yetinmez aynı zamanda onunla alay eder."⁴²

³⁸ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.13-15.

³⁹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.99.

⁴⁰ Seval Şahin, a.g.e., s.101.

⁴¹ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.41.

⁴² Seval Şahin, a.g.e., s.102.

Bu romanda olayı araştıran bir polis, müfettiş yoktur. Dolayısıyla suçlular kimseden kaıp alay etmezler. Fakat Cingöz Mahmud iyi bir plan yaptıkları zaman yakalanmayacaklarını, izlerini bile kaybettireceklerini düşünür.

"İrgat pazarında büyük kıraathane yok, yalnız rençperlere olmak üzere ufak ve gayr-i muntazam sekiz on kahve vardı ki iş düşmedikçe buraya hariçten hiç kimse uğramazdı. İşte çilingir Kemal Ağa'ya bunlardan birisinin adresi verilmişti. Gece saat iki idi ki mezkr kahvede bir masa başında iki arkadaş muhabbet etmekteydiler.

Dursun:

-Demek bundan sonra bu sefaletten kurtulacağız?

Cingöz Mahmud:

-Evet! Bu gece bir muvaffak olursak artık zengin olacağız. Sefalet! Ah menhus sefalet ebediyen bizi terk edecektir.

-İyi ama bu akşam ne yapacağımızı daha söylemedin, merakımdan çatlayacağım!

Cingöz Mahmud:

-Benim bildiğim bize verilecek kumandaya göre hareket etmek, birkaç kişiye öbür tarafa göndermekten ibarettir.

Dursun:

-Demek bir cinayet öyle mi?

Cingöz Mahmud:

-Öyle zannediyorum.

Dursun:

-Sana da bir şey söylemediler mi?

Cingöz Mahmud:

-Hayır! Yalnız Yerebatan'da bir konağa girileceğini söylediler. Daha ziyadesini oraya vardıktan sonra anlayacağız.

Dursun:

-Lakin bunda büyük tehlike olduğunu da unutma.

Cingöz Mahmud:

-Ne tehlikesi ya? Alacağımız para da az değil bilir misin?

Dursun:

-Acaba ne kadar para verecek?

Cingöz:

-Beşer yüz lira!

Dursun:

-Beşer yüz lira mı?

Cingöz Mahmud:

-Ben bu kadar paraya bir değil yirmi adam keserim!

Dursun:

-Ya yakayı ele verirse?

Cingöz Mahmud:

-Güzel bir plan çizelim, değil ele geçmek izimizi bile bulamayacaklardır."⁴³

11."Bağışlama eylemine çok az rastlanır. Suçlu kötü niyetli olmadığına karar verilerek ve dikkatli olması tavsiye edilerek salıverilir. Arkadaşları da bırakılır."⁴⁴

Çilingirin Esrarı'nda suçlular bağışlanmaz. Suçlulardan Kemal Ağa ölmüş; suç ortakları olan Remzi Bey, Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun ise affedilmemiş cezaya çarptırılmışlardır.

⁴³ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.16-18.

⁴⁴ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.103.

12."Araştırmanın ölümüne çok rastlanmaz, yani araştırmanın dokunulmazlığı önemlidir."⁴⁵

Çilingirin Esrarı'nda Osmanlı-Türk polisiye romanlarında olduğu gibi bir müfettiş, polis karakteri yoktur. Fakat romanın sonunda olayların zabıtalardan tarafından araştırıldığı belirtilmiştir.

"Zabıta tarafından caniler şiddetle taharri ediliyordu. Yirmi gün sonra kahveci Ali Ekber tarafından vaka gece altıya kadar, kahvede oturan dört şahsın konuşuklarını ve bunlardan birinin çilingir Kemal Ağa ve diğer kadar meşhur sariklerden Cingöz Mahmud ile Kayserili Dursun ve bir de tanımadığı şık bir beyin birlikte olduklarını zabıtaya haber verdi."⁴⁶

13."Suçluların ölü olarak ele geçirilmesi çok görülen bir durum değildir. Kimi zaman çete üyelerinin yaralandığı olur ama bu nadirdir."⁴⁷

Çilingirin Esrarı'nda ise tam tersi bir durum söz konusudur. Suçlulardan biri olan Kemal Bey, Ali Can Bey'in kızı Hüsnüye'yi kaçırmak için girdiği konakta, Ali Can Bey tarafından silahla öldürülmüştür.

"Ali Can Bey odaya dönerek konsolun gözünden revolveri aldı. Merdivenleri ikişer ikişer atlayarak aşağıya inmişti. Birisinin koşarak konağın küçük kapısına doğru gittiğini gördü.

Revolveri ona doğru teveccüh ederek sıktı. Kurşun isabet ederek orada saksıların arasına yuvarlanmıştı.

İkinci kurşunun tecrübesi de çilingir Kemal Ağa'nın üzerinde edilmişti.

İşte o da Ali Can Bey'in ateş olduğu kurşun ile cehenneme gitmişti."⁴⁸

Bir diğer suçlu olan Remzi Bey ise hapisnede cezasını çekerken üç sene boyunca vicdan azabı çekerek sonunda delirerek vefat eder.

⁴⁵ Seval Şahin, a.g.e., s.104.

⁴⁶ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.40.

⁴⁷ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.104.

⁴⁸ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.34.

"Remzi Bey ise hapishanenin soğuk duvarları arasında üç sene vicdan azaplarıyla uğraşmış nihayet tecennün ederek vefat etmişti."⁴⁹

14."Vaka çözümü her zaman anlatının sonunda gerçekleşmez. Olay örgüsünün ortasında da vaka çözümüne rastlanır."⁵⁰

Roman boyunca herhangi bir gizem yoktur, okuyucu her şeye hâkimdir. Ali Can Bey'in kızı Hüsnîye'nin, Kemal Ağa, Remzi Bey, Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun tarafından kaçırıldığı bellidir. Ayrıca Hüsnîye'yi kaçırmak için girdikleri konakta Ali Can Bey'in oğlu Mehmed Can Bey'i öldürmüşlerdir ve izlerini belli etmemek için konağı kasıtlı olarak yakmışlardır.

15."Kılık değiştirme Osmanlı-Türk polisiye romanında suç ya da araştırmada en çok kullanılan yöntemdir. Araştıran ve suçlular en çok dilenci kılığına girerek kendilerini gizlerler. Kılık değiştirme konusunda son derece başarılı suçlular ve araştıranlar vardır. Bunlar birçok yabancı dil de bilirler. Konuşmaya başladıklarında hiç kimse onların konuştukları dilin dışında başka bir ülkeden olacaklarını aklına bile getirmez. Soyacakları kişinin kılığına rahatlıkla girebildikleri gibi ailelerinin bile onları tanımakta zorlanabilecekleri durumlar yaratmakta son derece başarılıdırlar."⁵¹

Çilingirin Esrarı'nda kılık değiştirme yöntemine başvurulmamıştır.

16."Tercih edilen cinayet aleti daha çok kesici aletler ve bıçaktır."⁵²

Cingöz Mahmud yanında bir silah ve kama, Kemal Ağa ise bir bıçak taşımaktadır. Fakat işlenen iki cinayette de kullanılan alet silahtır.

"Remzi Bey:

-Yanınızda silah falan var mı?

Cingöz Mahmud:

-Mükemmel bir tabanca ile güzel bir kama var.

⁴⁹ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.42.

⁵⁰ Seval Şahin, a.g.e., s.105.

⁵¹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.105-106.

⁵² Seval Şahin, a.g.e., s.106.

Remzi Bey:

-Demek bu akşam ihtiyatlı davranıyorsun?

Cingöz Mahmud:

-Daima yanımda taşırım, canım çıkmadıkça onları bırakmam!

Remzi Bey:

-Sen de Kemal Usta, bir şey var mı?

Çilingir:

-Efendim! Bende de bir bıçak var."⁵³

Hüsniye'nin biraderi Mehmed Can Bey, Cingöz Mahmud tarafından silahla öldürülmüştür.

"Heyet o vakte kadar onu aşağıya indirmişlerdi. Çilingir Kemal Ağa da elindeki petrol şişesini yere boşaltmış, ateşlemekte iken birdenbire merdivenin karşısındaki odanın kapısı açılarak Hüsniye'nin biraderi eline bir hançer olduğu halde dışarıya fırladı. Merdiven başında birisinin konağı ateşe verdiğini görünce üzerine hücum ederken merdiven başından patlayan bir revolver zavallıyı yere sermişti. Biçare delikanlı Cingöz Mahmud'un atmış olduğu bir kurşun ile kurban gitmişti."⁵⁴

İkinci cinayet ise Hüsniye'nin babası Ali Can Bey tarafından işlenmiştir. Kızını kaçırmak için konağına girenlerden biri olan Kemal Ağa'yı, silahıyla öldürmüştür.

"Ali Can Bey odaya dönerek konsolun gözünden revolveri aldı. Merdivenleri ikişer ikişer atlayarak aşağıya inmişti. Birisinin koşarak konağın küçük kapısına doğru gittiğini gördü.

Revolveri ona doğru teveccüh ederek sıktı. Kurşun isabet ederek orada saksıların arasına yuvarlanmıştı.

İkinci kurşunun tecrübesi de çilingir Kemal Ağa'nın üzerinde edilmişti.

⁵³ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.27.

⁵⁴ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.33.

İşte o da Ali Can Bey'in ateş olduğu kurşun ile cehenneme gitmişti."⁵⁵

17."Cinayet daha çok hırsızlık sırasında gerçekleşir. Ayrıca bir suç olarak ortaya çıktığı durumlar azdır."⁵⁶

Çilingirin Esrarı'nda hırsızlık yoktur fakat insan kaçırma vardır. Kemal Ağa, Remzi Bey, Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun'un, Ali Can Bey'in kızı Hüsniye'yi kaçırmak için girdikleri konakta iki cinayet işlenmiştir.

"Heyet o vakte kadar onu aşağıya indirmişlerdi. Çilingir Kemal Ağa da elindeki petrol şişesini yere boşaltmış, ateşlemekte iken birdenbire merdivenin karşısındaki odanın kapısı açılarak Hüsniye'nin biraderi eline bir hançer olduğu halde dışarıya fırladı. Merdiven başında birisinin konağı ateşe verdiğini görünce üzerine hücum ederken merdiven başından patlayan bir revolver zavallıyı yere sermişti. Biçare delikanlı Cingöz Mahmud'un atmış olduğu bir kurşun ile kurban gitmişti."⁵⁷

Ali Can Bey, oğlu Mehmed Can Bey'in öldürüldüğünü ve konağın ateşe verildiğini görünce silahıyla Kemal Ağa'yı vurmuştur.

"Ali Can Bey odaya dönerek konsolun gözünden revolveri aldı. Merdivenleri ikişer ikişer atlayarak aşağıya inmişti. Birisinin koşarak konağın küçük kapısına doğru gittiğini gördü.

Revolveri ona doğru teveccüh ederek sıktı. Kurşun isabet ederek orada saksıların arasına yuvarlanmıştı.

İkinci kurşunun tecrübesi de çilingir Kemal Ağa'nın üzerinde edilmişti.

İşte o da Ali Can Bey'in ateş olduğu kurşun ile cehenneme gitmişti."⁵⁸

18."Yabancılar soyulabilir ama neredeyse hiç öldürülmez."⁵⁹

Çilingirin Esrarı'nda yabancı karakter yoktur.

⁵⁵ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.34.

⁵⁶ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.106.

⁵⁷ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.33.

⁵⁸ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.34.

⁵⁹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.107.

19."Osmanlı-Türk polisiye romanı, başkahraman olarak en çok hırsızı seçer. Araştıranlar ise çoğunlukla polislerdir."⁶⁰

Bu romanda böyle bir durum söz konusu değildir. Başkahraman olan Kemal Ağa, memleketinden İstanbul'a gelen ve çilingir olan genç bir delikanlıdır. Remzi Bey, Ali Can Bey'in kızı Hüsniye'yi sevmektedir fakat ahlaksızlığından dolayı Hüsniye'yi Remzi Bey'e vermemişlerdir. O da Çilingir Kemal Ağa, Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun'u bularak onlara para karşılığında kız kaçırmayı teklif etmiştir. Romanın sonunda olayı araştıranlar da zabıtalardır.

20."Osmanlı-Türk polisiye romanında olay örgüsünü kurmak yerine açıklamaya, betimlemeye, bilgi vermeye yönelik bir kurgu vardır. Bu yüzden kurgularda bol miktarda arasözlere yer verilir."⁶¹

Çilingirin Esrarı'nda olay, karakterler hakkında açıklama yapılarak, bilgi verilerek kurgulanmıştır. Örneğin Cingöz Mahmud'a neden bu ismin takıldığı anlatılır.

"Şunu da söyleyelim ki Cingöz Mahmud gayet kuvvetli, eli çabuk ve siyah gözleri de adeta kedi kadar kuvvetli, gece ne kadar karanlık olursa etrafında olan şeyleri görmekte müşkilat çekmediğinden arkadaşları tarafından kendisine Cingöz Mahmud namı verilmişti."⁶²

Ali Can Bey'in kızı Hüsniye Hanım'ın yaşı, güzelliği ve daha önce pek çok kişi tarafından istenildiği belirtilmiştir.

"Hüsniye Hanım on yedi on sekiz yaşlarında sarı saçlı gözleri mavi, gayet de güzel ve emsalsiz bir kızdı.

Birçok taraftan istemiş iseler de pederi vermemiş, akrabalarından birine vereceğini söylüyordu. ... Vali-i Sabık-ı ... Paşa'nın mahdumu Remzi Bey dahi birçok defa haber göndermiş ise de ahlaksızlığından dolayı ona vermeyerek bir ay mukaddim

⁶⁰ Seval Şahin, a.g.e., s.108.

⁶¹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.109.

⁶² Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.28.

komşularından Sadık Bey isminde ... ketebesinden terbiyeli ve gayet nazik olan bir gence nikah etmişler ve birkaç güne kadar düğünleri olacaktı."⁶³

21."Suçlu olarak kahramanlar çete ve örgütlü suç işleyen grupların başı veya üyesi olabilir."⁶⁴

Remzi Bey suç işleyen grubun başıdır. Romanın başında "şık giyimli bir bey" olarak tanıtılan Remzi Bey, sevdiği kız olan Hüsniye'yi kaçırmak için Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun'a ulaşır. İlk başta şahs-ı meçhul olarak anlatılan Cingöz Mahmud ise konağa kolayca girebilmeleri için çilingir olan Kemal Ağa'yı bulur. Bu kahramanlardan sadece Kayserili Dursun ve Cingöz Mahmud daha önceden tanışıyorlardır. Bütün bu karakterler organize olarak örgütlü suç işleyen bir grup oluşturmuşlardır.

22."Osmanlı-Türk polisiyesi kurmacada hikâye ardı hikâye şeklinde ilerler."⁶⁵

Çilingirin Esrarı tek bir hikâyeden oluşmaktadır. Remzi Bey, Ali Can Bey'in kızı Hüsniye'ye âşıktır. Daha önceleri haber göndermiş olsa da Hüsniye'yi, ahlaksızlığından dolayı Remzi Bey'e vermemişlerdir. O da Hüsniye'yi kaçırmak için bir plan yapar ve para karşılığında Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun'a ulaşır. Cingöz Mahmud da konağa kolayca girebilmeleri için Tokat'tan İstanbul'a gelip, çilingir olan Kemal Ağa'yı bu plana dahil eder. Bu karakterlerin başından geçen olaylar anlatılır.

23."Olay örgüsünün anlatanın söylemine dayalı olması onu geleneksel sözlü anlatı türlerine bağlar. Burada dikkati çeken unsur, anlatıcının tıpkı bir halk hikâyesi anlatır gibi bir konumdan okura seslenmesidir. Bu şekilde okur, bir dinleyici konumunu üstlenmektedir."⁶⁶

Süleyman Sudi de araya girerek okuyucuya seslenmiştir.

⁶³ Süleyman Sûdî, a.g.e., s.29.

⁶⁴ Seval Şahin, a.g.e., s.111.

⁶⁵ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.112.

⁶⁶ Seval Şahin, a.g.e., s.113.

"Şu muhaverelerini dinlediğimiz adamlar hakkında karilerimize biraz tafsilat verelim.

Cingöz Mahmud, tahminen otuz beş otuz altı yaşlarında, orta boylu siyah saçlı, bıyıkları kumral, çehresi biraz esmer olup an-asl Eğinli'dir. Şimdiye kadar birçok cinayetler işlemiş ve defaatle mahkûm olmuş bir adamdır.

Dursun ise uzun boylu, geniş omuzlu, az ve siyah bıyıklı, kırmızı çehreli, saçları ağarmaya yüz tutmuş, müdevver gayet siyah olan gözlerinin parlaklığı derecesi şeytaneti gösteriyordu.

Yaşı ise kırkı geçkin olan bu adam an-asl Kayserili idi. Bu da arkadaşı gibi birçok cinayetler ile mahkûm olarak hapishanelerde yatmıştı."⁶⁷

24."Hipnoz ve manyetizma bu dönem polisiyelerinde büyük bir oranda başkahramanlar tarafından kullanılmakta, kahramanlar zor duruma düştüklerinde veya eylemlerini gerçekleştirmekte ellerinde etkili bir silaha dönüşmektedir."⁶⁸

Çilingirin Esrarı'nda hipnoz ve manyetizma gibi yöntemler kullanılmamıştır.

25."Kimi zaman olağanüstü içinde yer alan cin-peri hikâyelerini kullanma hırsızların işlerini kolaylaştıran bir unsur olarak ortaya çıkar."⁶⁹

Çilingirin Esrarı'nda olağanüstü hiçbir unsur yoktur.

26."Osmanlı-Türk polisiyesinde suçlular bazen polis gibi davranarak olayları çözerler."⁷⁰

Romanda suçluların polis gibi davranarak olayları çözmesi söz konusu değildir.

27."Osmanlı-Türk polisiyesinde tesadüf bol miktarda yer alır."⁷¹

Çilingirin Esrarı romanında Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun daha önceden tanışıyorlardır. Remzi Bey'in, sevdiği kız olan Hüsniye'yi kaçırmak için suç

⁶⁷ Süleyman Sûdî, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1330, s.19.

⁶⁸ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.114.

⁶⁹ Seval Şahin, a.g.e., s.121.

⁷⁰ Seval Şahin, a.g.e., s.122.

⁷¹ Seval Şahin, a.g.e., s.124.

ortaklarına ihtiyacı vardır ve Cingöz Mahmud ile Kayserili Dursun'u bulur. Kemal Ağa ise memleketi Tokat'tan okumak bahanesiyle İstanbul'a gelmiş ve çilingir olmuştur. Cingöz Mahmud da kız kaçırmak için gidecekleri konağa kolaylıkla girebilmeleri için Kemal Ağa'nın çilingirliğinden faydalanmak maksadıyla ona ulaşır. Bütün bu karakterlerin ortak bir noktada buluşması tamamen tesadüftür.

3.2. Gece Kuşları

Gece Kuşları romanı, Seval Şahin tarafından yayına hazırlanmış ve 2013 yılında Labirent Yayınevi tarafından yayımlanmıştır.

Süleyman Sûdî, *Gece Kuşları* romanını E. Âli ile birlikte yazmıştır.

"Osman Gündüz Meşrutiyet Romanında Yapı ve Tema I-II adlı eserinde E. Âli kısaltmasının Ekrem Âli'ye ait olduğunu söyler. Seyfettin Özege'nin Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu'nda E. Âli takma adıyla şu kitaplar görülmektedir: *Ateş İçinde* (tarihsiz), *Azgın Düşman* (1914), *Esrarengiz Hasta* (1914), *Esrarengiz Süvari* (1914), *Gece Kuşları* (Süleyman Sûdî ile 1914), *Heyecanlı Seyahat* (1914), *Parkta Bir Sergüzeşt-Esrarengiz Hanım*(1914), *Kanlı Zıfır* (1914), *Tehlikeli Sahtekâr* (1914), *Çocuklarımız İçin Manzumeler* (1927). E. Âli aynı zamanda dönemin Nat Pinkerton çevirmenlerindendir."⁷²

1."Osmanlı-Türk polisiyesinin olayın kendisine odaklanan bir yapısı vardır. Anlatıcılar, olayın başlangıç ya da sonucu yerine doğrudan oluş haline yoğunlaşır."⁷³

Gece Kuşları'nda bu özellik yoktur. Roman, müfettiş Rasim Bey'in evinin soyulduğu haberinin gazetede yayımlanmasıyla başlar. Fakat Rasim Bey'in evi henüz soyulmamıştır. Hepsî Nahid Sami'nin bir oyunudur.

2."Kahramanların okur tarafından tanınması amacı ile özellikle dizi halinde yazılmış polisiyelerde her kitabın başında başkahramanların özellikleri tekrar tekrar verilir."⁷⁴

⁷² Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.22.

⁷³ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji*(1884-1928), İletişim Yay., İstanbul 2017, s.93.

⁷⁴ Seval Şahin, a.g.e., s.94.

Nahid Sami'nin banyodan sonra jimnastik yapması ve jimnastikten sonra vücudunu uşaklarından birine ovdurmasının, onun alışkanlığı olduğu belirtilir.

"Nahid Sami -yirminci asrın kibar hırsız- banyoda çıktı. Banyodan sonra bir parça jimnastik yapmak mutâdı idi. Bunun için Büyükdere'deki köşkünde hususi bir jimnastik salonu yaptırmıştı. Sami'nin muavini Refik de bu jimnastiğe iştirak eder, reisinin en güç ameliyatı son derece sühuletle icra ettiğini görerek hayret ederdi. Sami jimnastikten sonra vücudunu uşaklarından birine ovdurur, bademâ itinalı bir tuvalete başlardı."⁷⁵

Romadaki birçok karakterin gazete okumasından sıklıkla bahsedilir. Bunlardan biri Müfettiş Rasim Bey'dir.

"Mehmed dışarı çıktı. Birkaç dakika sonra elinde birkaç gazete avdet etti. Rasim Bey yatağında doğruldu, süt kâsesine birkaç şeker attı, birkaç yudum içti. Sonra gazetelerin içinden Nihal'i ayırdı, açtı, seri bir nazar atfetti. Bir gün evvel derc edilmek için gazetenin idarehanesine bıraktığı tekzibi arıyordu. En nihayet aradığını bulmaktan mütevellid bir memnuniyetle tebessüm etti, bir yudum daha süt içti, bir nefes sigara çekti. Yavaş bir sesle okumaya başladı."⁷⁶

Gazete merakı olan bir diğer karakter ise Nahid Sami'dir.

"Vapurun yan kamarasında yalnızdılar. Sami, Mısır'dan gelen El-Mukattam gazetesinin son nüshasını okuyor, Refik düşünüyordu."⁷⁷

Nahid Sami ve Rasim Bey'in sigara kullanmaları da bir başka özellikleridir.

"Reis şöminenin demir kapağını güzelce kapadıktan sonra fanilasını açtı, ıslak fakat kemâl-i itina ile sarılmış bir şemsiye çıkardı, şöminenin kenarına dayadı.

-Şimdi birer sigara içebiliriz, daha sekiz dakika vaktimiz var, dedi. Sekiz dakikada dünya kadar iş görülür. Fakat maatteessüf üzerimde bir sigara yok.

Müfettişin yazıhanesinde idiler. Geridon üzerine vaz edilmiş olan elektrik lambasının pembe ziyaları ile oda oldukça aydınlanıyordu. Orta yerde üzeri yeşil çuha

⁷⁵ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.54.

⁷⁶ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.36.

⁷⁷ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.56.

ile mestûr geniş bir yazıhane, şuraya buraya mühmel-âne vaz edilmiş koltuklar, etajerler, geridonlar, şöminenin yanında mehîb bir kasa dikkati celb ediyordu.

Reis masanın önündeki geniş koltuğa kuruldu:

-Ne münasebetsizlik! Misafire bir sigara bir kahve bile ikram etmiyorlar. İlk tesadüfte beyân-ı teessüf edeceğim... Ah... Ah... Sözümü geri aldım pardon.

Masanın üzerindeki kâğıtların arasından bir paket salon sigarası çıkardı. Uzun sigarayı dudakların arasına sıkıştırdı, sonra yaktı:

-Âlâ! Müfettiş bey yetmişlik kullanıyor. Mamafih misafirlerine salon sigarası ikram etmeyi de unutmuyor."⁷⁸

Müfettiş Rasim Bey'in sigara içtiği tekrar dile getirilir.

"Rasim Bey, Edirnekapısı'nın haricinde yalnız kaldığı zaman ittihâz edeceği hatt-ı hareketi uzun uzadıya düşündü. Şimdi ne yapmalı idi? Nahid Sami'ye tanınmadığına emin idi. Çünkü Nahid Sami onu tanımış olsaydı elbette başka türlü muamele ederdi. Rasim Bey bir sigara yakarak yavaş yavaş yürümeye başladı."⁷⁹

"Bazen de ikincil kahraman başkahramanı betimlemek amacıyla ama yine başkahraman vurgusuyla tanıtım yapar, onun niteliklerini açıklar."⁸⁰

Nahid Sami'nin ortaklarından Refik de gazete okuyan karakterlerdendir.

"Refik İkdâm gazetesinin mütalaasıyla meşgul idi. Mübhem nazarlar ile düşünen dostuna bakmıyordu. Eğer dikkat etmiş olsaydı Sami'nin büyük bir proje tertip etmekte olduğunu anlardı."⁸¹

Rasim Bey'in yardımcısı Rami'nin de gazete okuması bu özelliğe verilebilecek bir başka örnektir.

⁷⁸ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.34-35.

⁷⁹ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.107.

⁸⁰ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.94.

⁸¹ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.55.

"Garson çıktığı zaman Rami düşünmeye başladı. Merak ediyordu... Sütü kahvesini içti. Bir iki dilim ekmek ile peynir ve reçel yedikten sonra giyindi. Tuvaletini yaptı ve gazetelerini okumaya başladı."⁸²

Refik gazete okumasının yanında sigara da kullanan bir karakterdir.

"Bütün cadde mübhem bir uğultu ile memlû idi. Bir sigara yakmak istedi paketini de birahanede unutmuştu. Bir tütüncü dükkânına gitti, cebindeki yegâne iki kuruşu çıkardı:

-Bir Bismark.

Sigarasının dumanı savurarak gelen geçenlere şiddetin hissettirmemeye başlayan soğuğa bî-gâne, bir kuyumcu dükkânının önünde durdu..."⁸³

Sigara kullanan ikincil bir kahraman da Rasim Bey'in yardımcısı Rami Bey'dir.

"Müdür ile muavin yalnız kaldıkları zaman bir dakika sükût ettiler. Rasim Bey kolunu yazıhanesine dayamış dalgın bir nazarla düşünüyor, Rami Bey yaktığı sigarasının dumanlarını savuruyordu."⁸⁴

3."Anlatının başlangıcında kurbanın yer aldığı polislielerde gizem ve muamma öne çıkar."⁸⁵

Gece Kuşları romanında işlenen tek cinayet vardır. Bu cinayet de romanın başlangıcında yer almaz.

4."Hikâyenin olay ile açılması okurun atmosfere girmesini sağlayan bir fonksiyondur. Seval Şahin'in *Cinai Meseleler* kitabında belirttiği gibi, romana başlamadan Süleyman Sudi ve E. Ali, "Birkaç Söz" başlığı altında S.S ve E.A kısaltmalarını kullanarak Nahid Sami ile aralarında geçen konuşmayı anlatmışlar ve onun maceralarını yazdıklarını dile getirmişlerdir."⁸⁶

⁸² Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.87.

⁸³ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.40.

⁸⁴ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.73.

⁸⁵ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.94.

⁸⁶ Seval Şahin, a.g.e., s.95.

"Taksim Bahçesinin kuytu bir kenarında, yeşil ağaçların altında, Boğaz'ın bütün mecâmi-i nefasetinin karşısında idik. Hazin bir sonbahar akşamıydı, üç dost konuşuyorduk.

Sami en nihayet tebessüm etti:

-Fakat monşer! dedi. Bütün bu unutulmuş, maziye karışmış şeyleri ihya etmekte ne mana var?

O kadar ısrar ediyorduk ki mukavemet edemedi.

-Pekala, fakat hiç olmazsa ismimi yazmayınız.

-Mümkün mü? İsmi yazdıktan, Türk Arsène Lupin'ini bilmeyenlere ilan etmedikten sonra, o vaktiyle bütün İstanbul'u heyecanlara gark eden vakayii bir yere toplayarak kitap şeklinde enzar-i kariine niçin vaz edelim?

11 Temmuz (1)328

S.S-E.A⁸⁷"

Roman, Rasim Bey'in evinin soyulduğu haberinin gazetede yayımlanmasıyla başlar. Fakat bu olay daha gerçekleşmemiştir, Nahid Sami'nin bir oyunudur. Müfettiş Rasim Bey bu olayı düzeltmek için gazeteye giderek, tekzibini bırakır ama o akşam evi Nahid Sami tarafından soyulur.

"-Olmaz şey!...

-Nasıl olmaz şey azizim? Al bir defa da sen oku!..

İki refik; biri kırk kırk beş yaşlarında, orta boylu, siyah gözlü, siyah saçlı sivri sakallı, biraz şişmanca, diğeri otuz yaşlarında, kıvrıkcık siyah saçlı, her ikisi de kibarâne mülebbes, yaşlıcası emniyet-i umûmiye tahkikat-ı hafiye müdürü Rasim, diğeri muavini Rami...

Lüksemburg Gazino'sunun ön tarafında barîd, fırtınalı bir kış gecesi idi, yağmur camları şedîd darbeler ile kamçılıyor, kar bir sükûn-ı camidle etrafa ölüm perdeleri çekiyordu.

⁸⁷ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.25.

Beyoğlu Caddesi'nin fenerleri, etrafa hazin, sarı, ziya raşeleri serpiyor, ara sıra geçen otomobillerin sesi bu ölüm sükûnetini bir an için ihlal ediyordu. Birahaneler, gazinolar bu kış gecesinin kemikleri donduran soğuşundan kaçarak bir parça eğlenmek isteyen kadın, erkek bir sınıf mutavassıt ahali ile dolu idi.

Rasim Bey astragan paltosunu açtı. Cebini dolduran mektupları, evrâk-ı resmîyenin arasından Nihal gazetesinin son nüshasını çıkararak refikine uzattı. Rami etrafı mavi kurşun kalemiyle çizilmiş sütunu bulmak için uzun uzadıya aramaya mecbur olmadı.

İleride ipek elbiseleriyle, geniş à la mode şapkalarıyla, kürklü manşonlarıyla süzgün gözlerinin baygın nazarıyla, bir gecelik aşklarını meshûr etmeye çalışan genç kadınların şuh ve billurî kahkahaları garsonların gürültülerine, bilardocuların seslerine karışıyordu.

Rami gazeteyi okumaya başladı:

Memûrîn-i zabıta soyulur mu?

Doğru haber almakla marûf bir membadan istihbârât-ı mahsûsamıza nazaran, dün akşam zabıta nezareti tahkikat-ı hafıye müdürü Rasim Beyefendi'nin hanesinde mühim bir sirkat îka edilmiştir.

Sârikler bacadan girerek şömine vasıtasıyla Rasim Bey'in yatak odasına dahil olmuşlar, konsolun gözündeki zî-kıymet eşyayı dercîb ederek savuşmuşlardır.

Vakanın asıl garâbeti esna-i sirkatte Rasim Bey'in yatak odasında, derin bir uykuda bulunup uyanmamış olmasındadır. Böyle muktedir memurlara mâlikiyetinden dolayı zaptiye nezaretini, uykusunun hafifliğinden dolayı da sevgili müdürümüzü an-sâmimilkalb tebrik eder sârikleri serîfen zahîre ihraç edeceğini ümit ederiz.

Rami kıraatini bitirdiği zaman mütehayyir-âne amirine aktı:

-Bu ne demek?

-Ben bilir miyim?

-Nasıl? Böyle bir sirkat îka edilmedi mi?

-Aptal mısın yahu? Böyle bir şey olsa size söylemez miyim, sârikleri takip etmek için birkaç muavin aramaz mıyım?"⁸⁸

"Mekân da başlangıçta yer aldığı anda okuru atmosfere sokma işlevi görür."⁸⁹

Süleyman Sûdî, E. Âli ve Nahid Sami'nin Taksim Bahçesi'nde konuştukları anlatılır.

"Taksim Bahçesi'nin kuytu bir kenarında, yeşil ağaçların altında, Boğaz'ın bütün mecâmi-i nefasetinin karşısında idik. Hazin bir sonbahar akşamıydı, üç dost konuşuyorduk."⁹⁰

Başlangıçta Beyoğlu Caddesi uzun uzun tasvir edilir.

"Lüksemburg Gazino'sunun ön tarafında barîd, fırtınalı bir kış gecesi idi, yağmur camları şedîd darbeler ile kamçılıyor, kar bir sükûn-ı camidle etrafa ölüm perdeleri çekiyordu.

Beyoğlu Caddesi'nin fenerleri, etrafa hazin, sarı, ziya raşeleri serpiyor, ara sıra geçen otomobillerin sesi bu ölüm sükûnetini bir an için ihlal ediyordu. Birahaneler, gazinolar bu kış gecesinin kemikleri donduran soğuğundan kaçarak bir parça eğlenmek isteyen kadın, erkek bir sınıf mutavassıt ahali ile dolu idi."⁹¹

5."Kahramanların karakteristikleri araştırmanın herhangi bir suçluya, kurbanı ve özellikle zanlıya odaklanılmasını sağlamak amacıyla anlatıcı tarafından ayrıntılı bir şekilde ele alınır."⁹²

Nahid Sami'nin evine jimnastik salonu yaptırması, baloya katılması, konakta oturup uşağının ve şoförünün olması, eğlenceyi ve lüks yaşamayı sevdiğini göstermektedir.

⁸⁸ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.27-28.

⁸⁹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.95.

⁹⁰ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.25.

⁹¹ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.27.

⁹² Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.95-96.

6."Başkahraman alet-edevat kullanmak yerine çoğunlukla kişilerden yardım alır."⁹³

Nahid Sami ve ortağı Nihad, müfettişin evine girmek için çengelli bir ip kullanmışlardır. Bu durumda hem alet-edevat kullanılmıştır hem de Nahid Sami ortağı Nihad'dan yardım almıştır.

"Nihad fanilasının altından reisin merdiven dediği şeyi çıkardı. Bu uzun, ucu çengelli bir ipten ibaretti. Bir saniye sonra çengel takılmış, ip aşağıya sarkıtılmış idi. Reis bacanın üzerine çıktı, iki ellerini bacanın iki kenarına dayadı. Sonra bir eliyle ipi yokladı. Kendini koyuverdi. Yukarıda Nihad elektrik lambasını yakmış, bacanın içine aksettiriyordu. Reis nazardan kayboldu, bir iki dakika sonra boğuk bir ses işitildi:

-Haydi!

Nihad lambasını söndürdü. Reisin hareketini taklit ederek bacanın içine girdi. İki dakika sonra ip sarsıldı, çengel takılı bulunduğu yerden kurtuldu, bacanın içine düştü."⁹⁴

"Alet kullanımı genellikle kahramanı düştüğü kötü durumdan kurtarmak için vardır ve bu, ayrıca kahramanın modern ve çağdaş oluşuna da bir vurgudur."⁹⁵

Nahid Sami, kılık değiştirip kendisini takip eden müfettiş Rasim Bey ile bir arbede yaşar. Sokaklar karanlık olduğu için Nahid Sami, onu takip eden müfettişin yüzünü göremeyince elektrik fenerini yakar. Bu durum onu düştüğü kötü durumdan kurtarır.

"Yüzünü görmedim çünkü malum ya belediye berây-ı iktisâd fenerleri yaktırmıyor. Mesele pek ehemmiyetli idi. Tilki Yuvası öğrenilince artık bizim hiçbir işimiz mektûm kalmaz demekti. Bir saniye düşündüm, ne yapmalı idi? Derhal karar verdim ve herifin üzerine atladım. O, bu hareketimi hesaplayamamış olmalı ki hiçbir şey yapmaya muktedir olamadı, kendini müdafaa edemedi.

⁹³ Seval Şahin, a.g.e., s.96.

⁹⁴ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.34.

⁹⁵ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.97.

Bu sırada istimbob Ayastefanos önlerine gelmişti. Bütün süratiyle dalgaları yararak, etrafa beyaz köpükler saçarak ilerliyordu. Ansızın bir münhanî resmederek adalara doğru yol aldı.

Nahid devam ediyordu:

-Hemen bileklerinden yakaladım, ufak bir mücadele başladı. Kemal yetişti, şahs-ı mehcûlu kıskıvrak bağladım, cebimdeki elektrik fenerini çevirip yüzüne baktığım zaman kimi görsen beğenirsin?

-Kimi?

-Akşam balo da beni mütemadiyen taht-ı enzârında bulunduran adamı."⁹⁶

7."Kahramanlar (suçlu veya araştıranlar) birbirleri arasındaki haberleşmeyi sağlamak amacıyla sırasıyla mektup, not, parola, şifre, alet, ilaç, hipnoz ve manyetizmadan faydalanır."⁹⁷

Gece Kuşları'nda karakterler haberleşmek için not ve parolayı kullanmışlardır. Müfettiş Rasim Bey, çetenin olduğu evin kapısını, başka bir polis memuru olan Sabit Efendi'nin duyduğu parolayı söyleyerek açtırır.

"Müfettiş kendi kendine:

-Bakalım kapıyı açabilir miyiz? dedi.

Cebinden maymuncuğunu çıkardı. Fakat burada bir adem-i muvaffakiyete duçar oldu. Çünkü kapı sürgülü idi.

Arkadaşlarına dönerek:

-Kapıyı mahud parola ile açtırmaktan başka çare yok, dedi. Sabit Efendi siz benimle beraber içeri gireceksiniz. Siz de kapının önünde bekleyiniz. Siz büyük kapının önünde... Siz de araba kapısının önünde... Eğer birisi dışarı çıkmak isterse durmasını teklif edersiniz, itaat etmezse ateş edersiniz anlaşıldı değil mi?

-Evet efendim.

⁹⁶ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.98-99.

⁹⁷ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.97.

-Sabit Efendi, siz “kanlı bıçak” denildiğine eminsiniz değil mi?

-Evet efendim.

-Öyleyse haydi ileri!

Polisler Rasim Bey’in emrine itaat ederek kendilerine irae olunan mevkilere gittiler. Müfettiş evvela bir ısıklık çaldı. Sonra kapını zilini üç defa çekti. Bir dakika halecan içinde beklediler. Sonra içeriden bir ses işitildi.

-Kim o?

-Kanlı bıçak!

Kapı açıldı...⁹⁸

Gece Kuşları çetesinden olan Refik, reisleri Nahid Sami’nin ona bıraktığı notu alır ve parolayı çözer.

"Müdür çekmecesinin gözünü açarak içinden küçük bir zarf çıkarıp Refik’e verdi. Refik teşekkür etti ve müdürü selamlayarak dışarı çıktı. Sokakta tevakkuf etti. Hemen zarfı açtı, kâğıdı çıkardı, okumak istedi fakat bulunduğu mevki pek kalabalık idi... Gelip geçenler pek çoktu. Orada durarak bir şey okumak şüphesiz nazar-ı dikkati celb ederdi. Refik her şeyden evvel reise itaat etmek, şüpheyi davet edecek hareketlerde bulunmamak istiyordu. Hemen bir kütüphanenin önüne gitti. En sonra çıkan kitapları seyrederek yapıp kâğıdı açtı ve şu satırları okudu:

Büyük kuş kafese sığmadı. Küçüğü koyalım. Büyüğün tüyleri dökülmüş, dikkat et! Hastalanmasın!

Nalbant, Sirkeci!...,

Sirkeci!...,+

!?...

Derhal anladı. Reis, Rasim Bey’i kafese koymak istemiş ve kaçırmıştı. Küçüğe gelince o zaten kafeste idi. Fakat dökülen tüyler ne demek olacaktı?

⁹⁸ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.50.

Nalbant Sirkeci, “N”, “S” demekti. Âlâ! İkinci satırdaki Sirkeci ne olacaktı? Birden (!?..) işaretini görünce anladı: (Sirkeci’de beklerim) Neresinde? (+) işareti olan yerde...”⁹⁹

8."Osmanlı-Türk polisiye romanında intihara az rastlanır. Rastlandığı durumlarda da genellikle bir şüpheli durum söz konusudur."¹⁰⁰

Gece Kuşları’nda intihar yoktur.

9."Bu dönem polisiyelerinde cezayı sadece mahkeme vermez. Toplumdan dışlanma da başka bir cezalandırma yöntemidir."¹⁰¹

Roman, Rasim Bey’in bir iki yıldır peşinde olduğu Nahid Sami’yi tutuklamasıyla biter. Suçlulardan Nahid Sami ve şoförü Kemal yakalanmıştır. Fakat Nahid Sami ve çetesine verilen cezanın ne olduğunu açıklanmaz.

"Nahid Sami müstehziyâne:

-Bonsoir müfettiş bey! dedi. Ben de yarın sabahleyin sizi ziyaret edecek, birkaç gün tevkifhanede ikamete müsaade etmenizi rica edecektim. Çünkü hapishanelere ait bir eser yazmak istiyorum!

Rasim Bey Nahid Sami’nin bileklerine kelepçeleri geçirdi:

-Artık bunların modası geçti kuzum! dedi."¹⁰²

10."Suçlu sadece peşindeki araştırandan kaçmakla yetinmez aynı zamanda onunla alay eder."¹⁰³

Nahid Sami her fırsat bulduğunda Müfettiş Rasim Bey’le dalga geçerek onu daha çok sinirlendirir.

Nahid Sami ve Nihad, müfettişin evini soymaya girdikleri akşam, Nahid Sami, Rasim Bey’e bir not bırakarak dalga geçer.

⁹⁹ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.97.

¹⁰⁰ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.99.

¹⁰¹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.101.

¹⁰² Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.112.

¹⁰³ Seval Şahin, a.g.e., s.102.

"Azizim dostum!

Bu akşam seni ziyaret etmeye geldim. Fakat uyuyordun, rahatsız etmek istemedim, yalnız da canım sıkıldı. Kâğıtlarını karıştırmaya başladım, çok meraklı şeyler... Tebrik ederim. Bir kısmını tetkik ederek eğlenmek üzere götürüyorum, merak etme birkaç gün sonra posta ile iade ederim.

Arz-ı meveddet

N.S."¹⁰⁴

Rasim Bey ve yardımcısı Rami, Beyoğlu sokaklarında yürürlerken Nahid Sami, müfettişin sırtına büyük bir mukavva takıp, yazı yazmıştır.

"Rami arkasına dönerek baktı ve gülmeye başladı. Hakikaten müfettişin arkasına büyük bir mukavva takmışlardı. Rami mukavvayı çıkararak refikine gösterdi. Hâzırûn müfettişi ihâta etmişlerdi. Bu mukavvaya büyük bir yazı ile şu sözler yazılmıştı:

DİKKAT

BENİM SEVGİLİ DOSTUM MÜFETTİŞ RASİM BEY EFENDİ,
TANINMAK İSTEMİYOR FAKAT ZARAR YOK, YİNE ARZU EDENE
HAKKIMDA İZAHAT VERİR.

ARZ-I İHTİRÂMÂT

NAHİD SAMİ"¹⁰⁵

11."Bağışlama eylemine çok az rastlanır. Suçlu kötü niyetli olmadığına karar verilerek ve dikkatli olması tavsiye edilerek salıverilir. Arkadaşları da bırakılır."¹⁰⁶

Nahid Sami ve Kemal yakalanırlar, Refik ve Nihad ise kaçarlar. Herhangi bir bağışlama eylemi yoktur.

¹⁰⁴ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.35.

¹⁰⁵ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.58.

¹⁰⁶ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.103.

12."Araştıranın ölümüne çok rastlanmaz, yani araştıranın dokunulmazlığı önemlidir."¹⁰⁷

Gece Kuşları romanında da Rasim Bey ve yardımcısı Rami tehlikeler atlatmış olsalar da dokunulmazlıklarını korumuşlardır. Müfettiş Rasim Bey, polislerle birlikte Gece Kuşları çetesinin bulunduğu konağa, onları yakalamak için girdiği vakit tuzağa düşürülmüştür.

"Zemin kattaki odaları birer birer dolaştılar. Mamafih hiçbir şey bulamadılar. Konağın içinde garip bir sükunet hüküm-ferma idi. Bu sükunet, pek cesur olmasına rağmen müfettişin kalbini titretiyordu. En nihayet camlı kapıyı açtı. Buradan geniş bir merdivenle konağın birinci katına çıkılıyordu. Önde müfettiş, arkada polis yavaş yavaş ve kemâl-i ihtiyâtle yukarıya çıkmaya başladılar. Tam birinci kata vâsıl oldukları zaman müfettiş arka tarafından boğuk bir ses işiterek geri döndü fakat hiçbir şey göremedi. Elektrik feneri söndü, revolveri yere düştü. Başına geniş bir çuvalın geçirildiğini, ellerinin bağlandığını, sonra bir yere sürüklenerek yere yatırıldığını hissetti."¹⁰⁸

Rasim Bey'in muavini Rami ise Nihad ve Refik tarafından kaçırılmış fakat başına bir şey gelmeden kurtarılmıştır.

"Refik ile Nihad otomobile biner iken yolculara teşekkür ettiler. Otomobil hareket etti. Fakat birkaç saniye sonra Refik camı vurarak otomobili durdurdu. Çünkü bu sırada Rami köşeyi dönüyordu. İki arkadaş otomobilden atladılar. Nihad süratli hatveler ile ilerledi. Sonra geri dönerek Rami'nin önüne çıktı. Güya hakiki ve ciddi bir dostu imiş gibi selamladı. Refik ise Rami'nin arkasında idi, hemen atıldı. Başına bir Amerikan muştası indirerek Rami'yi bayılttı ve sonra Nihad'ın muavenetiyle otomobile nakletti."¹⁰⁹

13."Suçluların ölü olarak ele geçirilmesi çok görülen bir durum değildir. Kimi zaman çete üyelerinin yaralandığı olur ama bu nadirdir."¹¹⁰

¹⁰⁷ Seval Şahin, a.g.e., s.104.

¹⁰⁸ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.51.

¹⁰⁹ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.93.

¹¹⁰ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.104.

Nahid Sami ve yardımcılarından Kemal sağ olarak ele geçirilirken, diğer çete üyeleri Refik ve Nihad kaçmışlardır. İlk olarak çetenin şoförü olan Kemal yakalanmıştır.

"Bu ses Nahid Sami'nin sesine benziyordu. Kemal tereddüt etmedi, kapıyı açtı, fakat derhal kemâl-i cüret ile geri çekildi. Zira karşısında ellerindeki revolverler ile ateş etmeye müheyyâ altı polis ile bir müfettiş var idi. Kemal derhal soğukkanlılığını iktisâb ederek hiddetli ve vakur bir sesle sordu:

-Ne istiyorsunuz?

Rasim Bey dün akşam Beyoğlu'nda konuştuğu şoförü derhal tanıdı:

-Kanun namına sizi tevkif ediyorum! dedi. Çünkü dün akşam beni cebren Edirnekapısı'na götürmüş idiniz!

Sonra polislere teveccüh ederek:

-Mukavemet ederse derhal ateş ediniz! dedi.

Kemal tamamıyla mahvolduğunu anlayarak mukavemet etmekten, firara teşebbüs etmekten sarf-ı nazar etti. Lakaydâne:

-Mahkum olmaklığımı mûcib olacak hiçbir şey yok, dedi. Yarın beni tahliye etmeye mecbur olacaksınız. Binaenaleyh teslim olmakta tereddüt etmem.

Rasim Bey kelepçeleri Kemal'in bileklerine geçirir iken:

-Görürüz, dedi."¹¹¹

Kemal'in yakalandığı günün akşamında ise Nahid Sami yakalanmış, Refik ve Nihad kaçmışlardır.

"Refik ile Nihad, Rami'yi istimbottan çıkarmakla meşgul iken Nahid Sami rıhtıma atladı, yalının kapısını çaldı. Kapı derhal açıldı, Sami bir adım atar atmaz şaşırdı. Gözleri elektrik fenerlerinin müessir ziyalarıyla kamaştı. Derhal işi anladı. Yüksek sesle:

¹¹¹ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.111.

-Kaçınız! diye bağırdı.

Polislerin birkaçı derhal dışarı çıktılar. Bir dakika sonra elan baygın Rami'yi getirdiler ve müfettişe:

-Rıhtıma bir istimbot yanaşmıştı, dediler. Birkaç kişi şunu dışarı çıkarmakla meşgul idiler. Bizi görür görmez derhal istimbota atlayarak açıldılar!

Nahid Sami müstehziyâne:

-Bonsoir müfettiş bey! dedi. Ben de yarın sabahleyin sizi ziyaret edecek, birkaç gün tevkifhanede ikamete müsaade etmenizi rica edecektim. Çünkü hapishanelere ait bir eser yazmak istiyorum!

Rasim Bey Nahid Sami'nin bileklerine kelepçeleri geçirdi:

-Artık bunların modası geçti kuzum! dedi."¹¹²

14."Vaka çözümü her zaman anlatının sonunda gerçekleşmez. Olay örgüsünün ortasında da vaka çözümüne rastlanır."¹¹³

Romanın başından itibaren olayları gerçekleştiren Nahid Sami olduğu bellidir. Kendisi bunu müfettişe not bırakarak belli etmiştir.

"Müfettiş cüzdanını çıkararak açtı, içinden küçük bir zarf çıkararak muavine verdi. Rasim Bey beray-ı ihtiyat arkasına döndü, baktı. Fakat ta ilerdeki masada oturan, gazetelerinin mütalaasıyla meşgul görünerek müstehzi nazarları ile kendilerini tetkik eden iki genç, nazar-ı dikkatini celb etmedi.

Muavin sabırsızlıkla zarfı açtı. Karta seri bir nazar atfetti. Bu zarif kartta şu isim muharrerdi.

Nahid Sami

Yirminci Asrın Kibar Hırsızı

-Muavin sararmıştı. Bir parça ağzını açmış, titriyordu. Sami Bey:

¹¹² Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.111-112.

¹¹³ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.105.

-Aman azizim o kadar şaşırmaya lüzum yok! dedi.

-Aman Yarabbi! Yine mi önümüze çıktı? Fakat usta Sami orta boylu, kumral bıyıklı idi.

-Haydi, bir de bu eksikti. Yahu polislikle hiç alakan yok mu? Sami'den bahsedildiğini unuttun mu? O hiç bir kıyafette durur mu?

-Pek doğru... İşte bir iki seneden beri şu çapkın ile uğraşıp duruyoruz, bu gün Beyoğlu'nda bir sirkat vuku bulur, gidersen gözünün önüne Sami'nin parmağı çıkar, yarın kara deliğine sokulur, tahkik edersin bir şey bulamazsın fakat akşamüstü Sami'nin kartı yazıhanenin üzerinde sana muntazırdır.

-Artık bıktık.

-Ne yapalım! Elbette bir gün yakası elimize geçer.

-Doğrusu ya. Geçenki vakadan sonra ben ümidimi keserim.

-Haksızsın insan, hususuyla bir zabıta memuru, hiçbir zaman nevmîd olmamalıdır. Her ne ise telaşın ile beni de şaşırttı, kartı çevir, bak ne yazılı!

Rami kartı çevirdi, burada güzel ve işlek bir yazı ile şu satırlar muharrerdi.

Epeyce bir zamandan beri Bulgaristan'da bulunduğum cihetle ziyaret edememişim. Mazeretimin kabulünü rica eder ve ihtirâmât-ı fâikamı terdif eylerim."¹¹⁴

15."Kılık değiştirme Osmanlı-Türk polisiye romanında suç ya da araştırmada en çok kullanılan yöntemdir. Araştıran ve suçlular en çok dilenci kılığına girerek kendilerini gizlerler. Kılık değiştirme konusunda son derece başarılı suçlular ve araştıranlar vardır. Bunlar birçok yabancı dil de bilirler. Konuşmaya başladıklarında hiç kimse onların konuştukları dilin dışında başka bir ülkeden olacaklarını aklına bile getirmez. Soyacakları kişinin kılığına rahatlıkla girebildikleri gibi ailelerinin bile onları tanımakta zorlanabilecekleri durumlar yaratmakta son derece başarılıdırlar."¹¹⁵

¹¹⁴ Süleyman Sûdî- E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.29-30.

¹¹⁵ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.105-106.

Gece Kuşları romanında hem Nahid Sami ve Refik hem de Rasim Bey ve Rami karakterleri kılık değiştirmişlerdir.

Müfettiş Rasim Bey ve muavini Rami, Gece Kuşları çetesinin peşine düşmeden önce kılık değiştirmişlerdir. Peruklar takıp, bıyıklarını boyayarak olduklarından farklı kişilere dönüşmüşlerdir.

"Uşak çıktığı zaman Rasim Bey kapıyı sürgüledi. Ceketini çıkardı, büyük endam aynasının önüne geçerek sakalını tıraş etmeye başladı.

Bu esnada Rami Bey de Tiring Mağazası'ndan aldıkları elbiseleri düzeltiyor, kendininkileri ayırıyordu. Rasim Bey tıraş olduktan sonra küçük bir paketi çözerek içinden bir çift mükemmel peruka çıkardı. Bu perukalardan biri kumral diğeri sarı idi. Sarı perukayı Rami'ye uzattı. Kumralı kendi başına geçirdi. Sonra aynanın önünde kemal-i dikkat ve ihtimam ile düzeltti. Kır bıyıklarını da aynı renge boyamakta duçar-ı müşkilat olmadı.

Bu meşguliyet iki saat kadar devam etti. Nihayet bu meşguliyete hitam verdikleri zaman birer sigara yakarak aynaların önüne geçtiler. Şimdi Rasim Bey kırk yaşlarında kumral saçlı, kumral bıyıklı, koyu mavi gözlüklü bir kalem efendisine, Rami de sarı saçlarıyla, sarı bıyıkları ile çifte yakalı, ipek papyon kravatıyla yirmi yaşlarında kibar bir delikanlıya benziyordu.

Bu muayene hiç şüphesiz mûcib-i memnuniyetleri olmuş idi ki dudaklarını geniş bir tebessüm tezyin etti.

Rasim Bey:

-Nasıl? diye sordu.

-Sorma usta! Fevkalade, hele siz... Doğrusu ya, tebdil-i kıyafet ederken sizi görmemiş olsaydım mümkün değil tanıyamazdım. Arkadaşların da tanıyamayacaklarıma eminim!

-Merci! Sen de tamamıyla muvaffak olmuşsun, tebrik ederim."¹¹⁶

¹¹⁶ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.80-81.

Nahid Sami ve Refik bir kuyumcuyu soymak için kılık değiştirmişlerdir. Refik bir İngiliz kılığına, Nahid Sami ise Müfettiş Rasim Bey'in kılığına girmiştir.

"Şimdi Refik'in hakiki bir İngiliz'den farkı yoktu. Uzun geniş çizgili paltosuyla, siyah fakat damalı kasketi, uzun kırmızı sakalıyla henüz birkaç saat evvel vâsıl olmuş Londralı bir seyyaha benziyordu.

Getirttiğı viskiden bardakta kalan son cüraları içerken birdenbire titredi. Zira kapı açılmış, içeri müfettiş Rasim Bey girmişti. Refik tanınmayacağına emin olmakla beraber dûçâr-ı endişe olmaktan men-i nefis edemedi. Zira biraz sonra Nahid Sami içeri girecek, ihtimal ki zeki polisin şüphesini celb edecekti. Dışarı çıkarak refikini kapının önünde beklemeye karar verdi. Hemen ayağa kalktı, çantasını çıkardı fakat tam bu sırada etrafına seri bir nazar atfeden müfettişin kendine doğru geldiğini görerek beti benzi attı. Müfettiş onu her şeye rağmen tanıdı.

Refik kendi kendine:

-Eyvah kapana dolduk! dedi fakat soğukkanlılığını kaybetmedi.

Gözünün önünden hapishanenin müthiş manzarası geçti. Vâkıâ reisi için Refik'i hapishaneden kurtarmak güç değildi fakat iş bir defa oraya düşmemektir. Reisin hüsn-i teveccühünü kaybetmekten korkuyordu. Mamafih çare-i necât tamamen mefkûd değildi. Müfettişe yaklaşır yaklaşmaz müthiş bir yumruk indirerek bayıltacak, sonra dışarı atılacaktı. Sokağa çıkar çıkmaz muakiblerini serian nazardan kaybedeceğine emindi. Mamafih bunlara mahal kalmadı. Müfettiş elini uzatarak hafif bir sesle:

-Ne o, dedi. Beni tanımadın mı?

Refik gözlerini açtı. Kulaklarına inanmadı. Zira bu ses Sami'nin sesi idi.

-Usta sen misin?

-Öyle ya, bu kadar hayrete lüzum var mı?

-Var ya. Ben seni bizim mahûd dostumuz zannettim. O kadar benziyorsun ki nezarete gitsen kimse şüphe etmeyecek."¹¹⁷

¹¹⁷ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.59-60.

16."Tercih edilen cinayet aleti daha çok kesici aletler ve bıçaktır."¹¹⁸

Gece Kuşları romanında Refik tarafından işlenilen bir cinayet vardır. Fakat bu cinayet kesici bir aletle veya bıçakla işlenmez. Refik, hırsızlık yaptığı evde Mösyö Jules Carun'u çekiç ile başına vurarak öldürmüştür.

17."Cinayet daha çok hırsızlık sırasında gerçekleşir. Ayrıca bir suç olarak ortaya çıktığı durumlar azdır."¹¹⁹

Nahid Sami hırsızlık yapmasına rağmen cinayet işlememiştir. Fakat onun yardımcılarında biri olan Refik hırsızlık yapmak için girdiği evde, kasadan paraları alacağı vakit içeriye Mösyö Jules Carun girmiştir ve Refik tarafından öldürülmüştür.

18."Yabancılar soyulabilir ama neredeyse hiç öldürülmez."¹²⁰

Gece Kuşları romanında Refik tarafından evi soyulan ve öldürülen bir Fransız vardır. Romanda bu cinayet, Nahid Sami'nin Refik'i takip edip, onunla konuşmasıyla ortaya çıkmıştır. Nahid Sami, Refik'i kendi çetesine dahil etmek istediği için, ona ait belgeleri müfettişin evinden çalar ve ona bu durumu anlatır.

"-Fakat siz kimsiniz? Ne hakla bana...

-Çok söze lüzum yok. Sizi kurtarmak istiyorum demedim mi?

-Maksadınızı anlayamıyorum.

-Şimdi anlarsın. Geçen hafta Beyoğlu'nda Tarlabası'nda Fransa tebaasından Jules Carun'un evinde bir sirkat vuku buldu. Sârik, dikkat ediniz sârik diyorum çünkü şeriki olmadığına eminim. Kasayı açmak ile meşgul iken kapı açıldı, içeri Mösyö Jules Carun girdi. Arkasında kısa bir entari, elinde bir şamdan vardı. Sârik derhal işini bıraktı elindeki çekici ev sahibinin başına yerleştirdi. Ev sahibi bî-ruh yere yıkıldıktan sonra kemâl-i istirahatle kasayı açtı, içindeki paraları aldı. Mamafih firar ederken kravat iğnesini, markalı mendilini düşürdü. Bunlar bir dereceye kadar affedilebilir. Fakat sârik büyük bir hata irtikâb etti ki bu affedilemez. Kasayı açarken eline eldiven

¹¹⁸ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.106.

¹¹⁹ Seval Şahin, a.g.e., s.106.

¹²⁰ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.107.

takmamıştı. Şayet şu küçük ihtiyata riayet etmiş olsaydı bugün parmak izi zaptiye nezaretinde bulunmaz, kendisi de tevkif edilmek tehlikesine dūçâr olmazdı. Maktul ecnebi olduğu için zabıta bu cinayete pek çok ehemmiyet verdi. Bu işe ihtiyar tilkiyi memur etti. İhtiyar tilki kimdir bilirsın ya?

-Rasim Bey zannederim.

-Bravo, dedim ya pek zekisin, senin için epeyce uğraştım, fakat buna teessüf etmeyeceğim..."¹²¹

19."Osmanlı-Türk polisiye romanı, başkahraman olarak en çok hırsız seçer. Araştıranlar ise çoğunlukla polislerdir."¹²²

Gece Kuşları'nda başkahraman olan Nahid Sami, Türk Arsène Lupin'i olarak anılan zeki bir hırsızdır ve bir çeteye sahiptir. Roman boyunca, sadece yaptığı iki hırsızlık olayına şahit oluruz. İlk olarak müfettişin evinden, Refik'in hırsızlık yaparken işlediği cinayete ait belgeleri çalar. Daha sonra da bir kuyumcudan Refik ile beraber oynadıkları oyunla, bir elmas gerdanlık, bir çift küpe, iki yüzük ve iki kravat iğnesi çalmıştır. Onun peşinde olan müfettiş Rasim Bey ise bir iki yıl boyunca onu tutuklamaya çalışıp mağlup olsa da eninde sonunda Nahid Sami'yi yakalamayı başarır.

Rasim Bey'in çok iyi bir soruşturma dedektifi olduğu anlatılmıştır.

"Galata'nın şüpheli meyhanelerini dolduran hırsızların arasında boy ölçüşebilecek birisine daha tesadüf etmemişti. Her gün muzafferiyetten muzafferiyete koşuyor, gazeteler her gün yeni bir muvaffakiyetini hikâye ediyorlardı. Eğer iki seneden beri harikulade sergüzeştleriyle İstanbul ahalisini eğlendiren, memûrîn-i zabıta'yı heyecandan heyecana düşüren Nahid Sami, ansızın bir sâika-i belâ gibi yolunun üzerine çıkmasa idi daha pek çok muvaffakiyetlere nâil olacağı şüphesizdi!"¹²³

¹²¹ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.42.

¹²² Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.108.

¹²³ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.31.

20."Osmanlı-Türk polisiye romanında olay örgüsünü kurmak yerine açıklamaya, betimlemeye, bilgi vermeye yönelik bir kurgu vardır. Bu yüzden kurgularda bol miktarda arasözlere yer verilir."¹²⁴

Rasim Bey ve Rami'nin otel aramaları, bazı otellerin kötü şöhretinden dolayı oralara gitmek istemedikleri uzun uzun anlatılır.

"İki dost Şişli Caddesi'ne doğru çıktılar. Oradan bir arabaya atlayarak Tepebaşı'na inmek istiyorlardı fakat ümitleri boşa çıktı. Araba bulamadıkları için ta Taksim Kışlası'na kadar yaya yürümeye mecbur oldular. Orda talihleri yardım etti, bir arabaya tesadüf ederek bindiler. Tepebaşı Bahçesi'nin karşısında arabadan indikleri zaman münasip bir otel aradılar. Bahçenin karşısındaki otellere -sû-i şöhretleri olduğundan- inmek istemiyorlardı. En nihayet uzun uzadı münakaşadan sonra Kroker Otel'i'ne nail olmaya karar verdiler. Caddeye nazır iki küçük oda buldular. Otelin defterine isimlerini sahte olarak kaydettirdiler. Badema Rasim Bey, Edirne vilayeti mektupçusu Zahid Bey, Rami de Edirne maliye tahsil şubesi hulefasından Namık Bey namını taşıyacaktı."¹²⁵

21."Suçlu olarak kahramanlar çete ve örgütlü suç işleyen grupların başı veya üyesi olabilir."¹²⁶

Nahid Sami ve çete üyeleri olan Nihad, Kemal ve Refik Gece Kuşları namıyla anılıyorlar. Çetenin başı olan Nahid Sami'nin ortağı Nihad, şoförü ise Kemal'dir. Refik'i ise yaptığı hırsızlığı duyarak kendi kadrosuna dahil etmiştir.

"Nahid Büyükdere'deki köşküne icabında firar-ı teshil edebilmek için müteaddid kapıları bulunduğundan Tilki Yuvası namını vermişti. Burada bütün Gece Kuşları ile yani kumpanyaya dahil olan efrad ile beraber Mısırlı Abdülhalim Efendi nam-ı tahtında ikamet ediyorlardı."¹²⁷

22."Osmanlı-Türk polisiyesi kurmacada hikâye ardı hikâye şeklinde ilerler."¹²⁸

¹²⁴ Seval Şahin, a.g.e., s.109.

¹²⁵ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.82.

¹²⁶ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.111.

¹²⁷ Süleyman Sûdî-E. Âli, a.g.e., s.56.

¹²⁸ Seval Şahin, a.g.e., s.112.

Gece Kuşları'nda böyle bir durum yoktur. Roman tek bir hikâyeden oluşmaktadır. Türk Arsène Lupin'i ismiyle anılan hırsız Nahid Sami ve çete üyeleri Nihad, Refik, Kemal'in işlediği suçlar ve onları yakalamak için uğraşan müfettiş Rasim Bey ve yardımcısı Rami'nin başından geçen olaylar anlatılır.

23."Olay örgüsünün anlatanın söylemine dayalı olması onu geleneksel sözlü anlatı türlerine bağlar. Burada dikkati çeken unsur, anlatıcının tıpkı bir halk hikâyesi anlatır gibi bir konumdan okura seslenmesidir. Bu şekilde okur, bir dinleyici konumunu üstlenmektedir."¹²⁹

Süleyman Sûdî ve E. Âli de romanda olaylar ilerlerken araya girerek okuyucuya seslenmişlerdir.

"Biz bu sırada hariçte cereyan eden esrarengiz, garip bir vakayı anlayabilmek için bir parça evvele irca-i kalam edelim."¹³⁰

Reis diye bahsedilen şahsın aslında Nahid Sami olduğunu belirtmek için araya girerek, okuyucuya seslenmişlerdir.

"Karilerimiz şimdi bu esrarengiz şahsın kim olduğunu anlamışlardır."¹³¹

24."Hipnoz ve manyetizma bu dönem polisiyelerinde büyük bir oranda başkahramanlar tarafından kullanılmakta, kahramanlar zor duruma düştüklerinde veya eylemlerini gerçekleştirmekte ellerinde etkili bir silaha dönüşmektedir."¹³²

Gece Kuşları romanında hipnoz ve manyetizma yöntemlerine başvurulmamıştır.

25."Kimi zaman olağanüstü içinde yer alan cin-peri hikâyelerini kullanma hırsızların işlerini kolaylaştıran bir unsur olarak ortaya çıkar."¹³³

Bu romanda peri-cin hikâyeleri kullanılmamıştır.

¹²⁹ Seval Şahin, a.g.e., s.113.

¹³⁰ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.46.

¹³¹ Süleyman Sûdî- E. Âli, a.g.e., s.35.

¹³² Seval Şahin, *Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.114.

¹³³ Seval Şahin, a.g.e., s.121.

26."Osmanlı-Türk polisiyesinde suçlular bazen polis gibi davranarak olayları çözerler."¹³⁴

Rasim Bey kılık değiştirerek Nahid Sami'yi takip etmiştir ve Nahid Sami'nin köşküne birtakım işaretler koymuştur. Fakat Nahid Sami bütün bu olayları çözmüştür.

"-Dün akşam baloda iken siz gittikten sonra, temizce giyinmiş, otuz beş kırk yaşlarında, kumral saçlı, kumral bıyıklı, cevval nazarlı bir efendi nazar-ı dikkatimi celb etti. Hiç tanımadığım halde mütemadiyen bana bakıyordu. Şüphelendim, hemen gidip sahte bir sakal taktım. Rozan yanımda idi fakat sonra bir ihtiyatsızlık da bulundum, tekrar Rozan'ın yanına giderek beraberce büfeye çıktım. O meçhul efendi de bizi takip etti. Canım son derece sıkıldı, Rozan'dan ayrıldım. Dışarı çıktım pastacıya girdim, beş on dakika vakit geçirdikten sonra kapının önünde bana intizar eden otomobile atladım, otomobil ilerledi. Hemen arka pencereden baktım, bizi başka bir otomobil takip ediyordu. Kemal'e seslendim, otomobil durdu. Bizi takip eden otomobil yaklaştı ve geçti yan sokaklardan birine sapıp kayboldu. Artık müsterih idim. Kemal'e haydi! dedim. Otomobil bütün süratiyle hareket etti. Yorgun olduğum için gözlerimi kapadım, uyuklamaya başladım. Yarım saat sonra Büyükdere'deki eve geldik. Âdet-i vechle otomobil durduğunun akabinde dışarı atladım. İçeri girer iken bir gölgenin arkasını duvara yaklaştırarak durmakta olduğunu hissettim. Şüphesiz bana bakıyordu. Yüzünü görmedim çünkü malum ya belediye berây-ı iktisâd fenerleri yaktırmıyor. Mesele pek ehemmiyetli idi. Tilki Yuvası öğrenilince artık bizim hiçbir işimiz mektûm kalmaz demekti. Bir saniye düşündüm, ne yapmalı idi? Derhal karar verdim ve herifin üzerine atladım. O, bu hareketimi hesaplayamamış olmalı ki hiçbir şey yapmaya muktedir olamadı, kendini müdafaa edemedi.

Bu sırada istimbot Ayastefanos önlerine gelmişti. Bütün süratiyle dalgaları yararak, etrafa beyaz köpükler saçarak ilerliyordu. Ansızın bir münhanî resmederek adalara doğru yol aldı.

Nahid devam ediyordu:

¹³⁴ Seval Şahin, a.g.e., s.122.

-Hemen bileklerinden yakaladım, ufak bir mücadele başladı. Kemal yetişti, şahs-ı mechûlu kısıkvrak bağladım, cebimdeki elektrik fenerini çevirip yüzüne baktığım zaman kimi görsen beğenirsin?

-Kimi?

-Akşam balo da beni mütemadiyen taht-ı enzârında bulunduran adamı.

-Ya! Pek güzel reis! Kim olduğunu anlayabildin mi?

-Hemen ceplerini karıştırdım. Güzel, zarif, bir cüzdan ile bir deste anahtar buldum. Kemal'e, "Şunu al, Edirnekapısı'nın haricine bırak, aman dikkat et! Kaçmasın", dedim. Kemal cevap verdi, "Peki reis!" Otomobil hareket etti, eve geldim, odama çıktım, lambamı yaktım. Cüzdan ile anahtarları bir yere koyarken parmaklarımın kara olduğunu gördüm. Bu neden ileri geliyordu? Elimi hiçbir yere sürmemiştim, fakat hemen hatırladım. Biraz evvel meçhul şahıs ile uğraşmış ve onun ellerini, elbiselerini tutmuştum. Ve...

-Aman reis devam et!

-Ve derhal hatırıma geldi, meçhul şahıs evimin duvarına bir işaret vaz etmiş olabilirdi. Elbiselerimi değiştirdim, iş elbiselerimi giydim, arkana bir makferlan aldım. Çünkü gece oldukça soğuk idi. Adeta kar yağıyor zannedilebilirdi. Hemen aşağıya indim. Herifin ne cihetten gelmiş olduğunu anlamak isteyerek inzivagahtan birkaç yüz metre uzaklaştım. O sırada önden bir otomobil geçti.

-Muhakkak bizim otomobil!

-Evet.

-Balodan çıktıktan sonra doğruca buraya gelmemiş, bir parça eğlenmiş idik.

-Elektrik fenerimi yaktım, duvarları muayene ede ede inzivagahın önüne geldim. İşte asıl garip şeye orada rastgeldim. Kapının yan tarafında iki siyah yer işareti vardı. Bu sırada ileriden ikinci bir otomobilin geldiğini gördüm. Otomobil yaklaştı, içinden bizim Gece Kuşları çıktılar. Onlara hemen işaretleri sildirdim, içlerinden birinin elini siyaha boyattım, bizim inzivagahtan üç kilometre uzaktaki ticaret

nazırının köşkünün kapısına aynı işareti yaptırdım. Bilirsin ya bu köşk bizim köşke oldukça müşâbihtir.

-Evet.

-Ve orada suni bir kavga yaptırarak toprakları karıştırtım. Sonra otomobile bir manevra yaptırttım.

-Niçin usta?

-Çünkü bizim köşkün önünde otomobiller durmuş ve bir mücadele olmuştu. Meydandaki izleri kaybetmek istiyordum."¹³⁵

27."Osmanlı-Türk polisiyesinde tesadüf bol miktarda yer alır."¹³⁶

Nahid Sami, Nihad ve Kemal daha önceden tanışıyorlardır. Nahid Sami'nin, Rasim Bey'in evinden çaldığı belgelerden bazıları da Refik'in hırsızlık yaparken işlediği cinayete ait belgelerdir. Kibar hırsız lakaplı Nahid Sami bu belgeleri yok eder. Bir akşam Refik'i takip ederek, yaptığı hırsızlığı ve işlediği cinayeti bildiğini söyleyerek, belgeleri yok ettiğini anlatır. Bunun karşılığında, Bulgaristan'da kaybettiği çete üyesi yerine Refik'i, Gece Kuşları çetesine dahil eder. Yani Nahid Sami'nin, Refik'i bulması bir tesadüftür.

3.3. Millî Cinâyât Koleksiyonu

Millî Cinâyât Koleksiyonu romanının, Didem Ardalı Büyükarman tarafından yayına hazırlanan baskısı 2013 yılında Labirent Yayınevi tarafından yayımlanmıştır.

Süleyman Sûdî, bu romanı ise Moralızade Vassaf Kadri ile birlikte kaleme almıştır.

"Moralızade Vassaf Kadri'nin yaşamı, doğum ve ölüm tarihleri hakkında ne yazık ki elimizde kayda değer bir bilgi bulunmamaktadır. Ömrünün bir kısmını Balkanlar'da geçiren yazarın büyük bir şans eseri eserleri bugüne ulaşmıştır. II. Meşrutiyet sonrası *Mukaddime-i İnkılap*, *Sultan Murat*, *Yıldız Faciaları*, *Çakıcının İlk*

¹³⁵ Süleyman Sûdî-E. Âli, *Gece Kuşları*, haz: Seval Şahin, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.98-100.

¹³⁶ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.124.

Kurşunu adlı tiyatro oyunlarını kaleme almış ayrıca *Hırsız Feneri*, *Kadınlar Komitesi*, *Melekper*, *Şimal Rüzgârı*, *Safiye*, *Çarşamba Karısı*, *Gizli Define*, *Meyhanecinin Kızı*, *Hint Yıldızı*, *Meçhul Konak*, *Rauf'un Geceleri*, *Kızıl Sultan*, *Yetime* adlı romanlarını yayımlamıştır."¹³⁷

1."Osmanlı-Türk polisiyesinin olayın kendisine odaklanan bir yapısı vardır. Anlatıcılar, olayın başlangıç ya da sonucu yerine doğrudan oluş haline yoğunlaşır."¹³⁸

Millî Cinâyât Koleksiyonu romanının "Kanlı Peri" isimli bölümünde, Kanlı Peri yeni doğan kardeşine beşik çalmak için bir eve girmiş ve Sütüne Rukiye Hanım karakteri ile arasında geçenler anlatılmıştır.

"Ertesi gece... Süleymaniye taraflarında büyük bir konakta mühim bazı vakayı geçmişti. Nıfsülleyden bir saat sonra konağın alt katından birisinin yukarı doğru çıkmakta olduğunu gören sütüne, yatağının içine gizlenmiş yalnız gözlerini çıkararak bakmakta idi. Kırmızı bornoza sarılmış genç bir kızın sofaya yaklaşmakta olduğunu gördüğü vakit korkusundan fenalaşmıştı. Kız geldi, sütineyi uyandırmak ister bir vaziyetle:

-Hanım! Hanım! dedi.

Sütüne olanca metanetini toplayarak lahavleler çekerek yatağında doğruldu:

-Destur... Destur... Yarabbi... Destur, demekten başka bir şeye muktedir olamayan sütüne bir müddet bihoş halde peri kızının karşısında gözleri açık bir ölü gibi bakakalmıştı.

Peri kızı dedi ki:

-Sen burada nesin söyle bakayım.

-Sütineyim, canım iyi saatte olsun. Allah sizi kurttan kuştan saklasın emi!

-Ben dua istemiyorum, dedi. Çocuğun beşiği vardır, onu alacağım. Çünkü o beşiği siz duasız koydunuz. Anladın mı?...

¹³⁷ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.20.

¹³⁸ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.93.

-Al kızım... İyi saatte olsun. Helal olsun al kızım.

-Nerede ise ver bakalım, dedi.

Sütnine derhal doğruldu. Bir şeyler okuyarak üfleyerek sofada yatmakta olan küçük bir çocuğu beşikten kaldırdı. Beşiği kıza verdi...

Kız beşiği alır almaz merdivenlerden aşağı inmişti. Aşağıda birkaç kapının açılıp kapandığı işitildi. Kız doğruca kebir sarnıçtan menfeze girmiş, yine yeraltı memleketine dahil olmuştu."¹³⁹

2."Kahramanların okur tarafından tanınması amacı ile özellikle dizi halinde yazılmış polisiyelerde her kitabın başında başkahramanların özellikleri tekrar tekrar verilir."¹⁴⁰

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nun üç bölümünde Siyah Hüseyin Bey'in özellikleri anlatılmıştır.

"Kanlı Peri" bölümünde Siyah Hüseyin Bey'in çok iyi bir zabıta memuru olduğu, hırsızların ve katillerin kendisinden korktukları belirtilmiştir.

"O uzun boylu kadının Siyah Pençe dediği o vakitli devirde zabıta memurlarının en müthiş ve en faallerinden olan birisiydi. İstanbul'un en müthiş cinayetlerini, en müthiş ve esrarengiz vakayiini bulup çıkaran Siyah Hüseyin Bey namında olan bu zabıta memuru bütün canilerce Siyah Pençe lakabıyla mahûd idi. Hırsızlar, katiller Siyah Pençe denince titrerler idi. Çünkü o siyah pençesini attığı kimseler elinden kabil değil kurtulamazlar idi."¹⁴¹

"Kara Cadı" bölümünde yine Hüseyin Bey'in lakabından ve Sherlock Holmes'ten bile daha iyi bir zabıta memuru olduğu yazılmıştır.

"O vakitler bütün konaklarda icra edilip perilere ecinnilere atfedilegelmekte olan sirkat ve cinâyât vakayiini kemal-i ehemmiyetle takip eden bir zat var idi ki o

¹³⁹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.42.

¹⁴⁰ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.94.

¹⁴¹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.51.

vaktin halinde müfettiş tabir olunan zabıta memurlarından Siyah Hüseyin idi. Bu zat bütün canilerce Siyah Pençe namıyla yâd olunur idi. O vakitler henüz İngiltere’de bir Sherlock Holmes bulunmadığı bir sırada İstanbul’da Siyah Hüseyin Bey icra-yı vazife ediyor ve bütün canileri yakalayıp onlara ceza-yi sezalarını verdiriyordu.

İngiltere’nin Sherlock Holmes’ünden daha büyük bir nam almış olan bu Siyah Pençe, Sherlock Holmes’ten daha zeki, daha cesur, ondan çok faal bir zabıta memuru idi."¹⁴²

Romanın "Ani Felaket" bölümünde ise Siyah Hüseyin’in eşkâli tarif edilmiş ve yine iyi bir zabıta memuru olduğu belirtilmiştir.

"Şu garip ser-levhanın ehemmiyetini takdir eylemek için Hüseyin Bey namındaki zatın eşkâlini de tarif edelim. Hüseyin Bey büyük vücutlu, parlak siyah gözlü, iri vücutlu bir adamdı. Son derece zeki ve ünsiyetine işgüzar, faal, gayyûr bir zabıt memuruydu."¹⁴³

"Bazen de ikincil kahraman başkahramanı betimlemek amacıyla ama yine başkahraman vurgusuyla tanıtım yapar, onun niteliklerini açıklar."¹⁴⁴

Millî Cinâyât Koleksiyonu’nda, Abdal Ahmed’in de Siyah Hüseyin Bey gibi zeki olduğu vurgulanır.

"Saat ikiyi biraz geçmişti... Gönderdiği adamlardan Abdal Ahmed namında olan memur gelmişti. Hüseyin Bey, Ahmed namında son derecede kurnaz ve faal bir memura sûret-i mahsûsada abdallık isnâd eylemiş idi. Ahmed Bey herkese kendini abdal göstermekteydi."¹⁴⁵

3."Anlatının başlangıcında kurbanın yer aldığı polisyelerde gizem ve muamma öne çıkar."¹⁴⁶

¹⁴² Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.67.

¹⁴³ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.114.

¹⁴⁴ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.94.

¹⁴⁵ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.78.

¹⁴⁶ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.94.

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nda başlangıçta işlenen cinayetler yoktur. Bu bakımdan gizem ve muamma ile başlamaz.

4."Hikâyenin olay ile açılması okurun atmosfere girmesini sağlayan bir fonksiyondur."¹⁴⁷

Örneğin *Milli Cinâyât Koleksiyonu* romanının "Kara Cadı" isimli bölümünde, Kara Cadı ve Kanlı Peri, Kanlı Peri'nin âşık olduğu delikanlıyı kaçırmak için bir konağa girmişlerdir ve konaktaki olaylar anlatılmaya başlanmıştır.

"Lüzumundan fazla karanlık bir gece idi. İstanbul'a mahsus gayr-i muttarid bir hava, yağmur ve fırtına bir arada icra-yı hükmetmekteydi. Nısfülleyli bir saat geçiyordu. Beyazıd civarında büyük konaklardan birisinin üst katındaki sofasında garip garip ayak sesleri ve insan gezintileri işitilmekteydi. Konağın içinde vehm-âlûd ir sükunet hükm-ü ferma olmakta idi.

Yavaş yavaş işitilmekte olan o mahûf ayak sesleri üst kata çıkan merdivene doğru yaklaşmakta idi. Sofaya nazır odalardan birisinde yatmakta olan sütnine Rukiye Hanım yatağında doğruldu, etrafına bakındı, bu tuhaf ayak sesleri yukarı doğru çıkmakta ve gittikçe uzaklaşmakta idi. Kapıya doğru gitti ve kapının anahtar deliğinden bir müddet karanlık sofaya doğru baktı."¹⁴⁸

"Mekân da başlangıçta yer aldığı anda okuru atmosfere sokma işlevi görür."¹⁴⁹

Romanın başında yeraltı şehri uzun uzun anlatılır.

"Her gün üzerinde gezdiğimiz, yaşadığımız, dolaştığımız İstanbul'un içinde gizli bir memleket vardır ki bu memleketi hiç kimse şimdiye kadar bilmez ve hatırına bile getirmez. İstanbul'un içinde gizli bir şehir... Bu şehri şimdiye kadar malum olmaması taaccübe şayan değildir. Lakin İstanbul'un her yeri malum... İçinde yaşayan insanlarca bu payitahtın her tarafı gezilmiş, dolaşmış. Hiç... Katiyen hiçbir yeri meçhul kalmamıştır.

¹⁴⁷ Seval Şahin, a.g.e., s.95.

¹⁴⁸ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.55.

¹⁴⁹ Seval Şahin, a.g.e., s.95.

Fikrimizi biraz dolaştıralım. Bildiğimiz İstanbul evvela... Üsküdar ciheti, Kadıköy'ü var. İstanbul ciheti malum... Galata, Beyoğlu ciheti Kâğıthane'ye kadar malum...

Fakat öyle değildir. Şimdiye kadar hiç kimsenin girmediği, gezmediği, görmediği gizli bir şehir vardır. Bu da yeraltında âsâr-ı atîkadan madud bir şehirdir. Seyyahların girip gezdiği yer burasıdır. Bu şehirde insanlar yaşıyor. Arabalar geziyor. Aileler oturuyor. İnsanlar, çocuklar, kadınlar bir şehirde ne varsa -fakat ibtidâî bir surette- bu şehirde vardır. Bu şehri kimse bilmez demiştik. Evet, oturanlar her türlü vergiden muaftır. Mezaristanları vardır. Yalnız müthiş bir kusuru varsa o da bu şehirde doktor yoktur. Avukat bulunmaz. Bu şehir mahsul vermez. Bu kusurlardan maada her şeye maliktir.

Bir de içinde yaşayan ahali dünyanın en zengin insanlarıdır. Bunların bir kısmı milyonerdir. Evet, İstanbul'un gizli şehrinde tavattun eder. Afrika'daki çöllerdeki meçhul araziye keşf ile iftihar eden seyyahlar fi'lhakika İstanbul'da böyle gizli bir mahal olduğunu bilirler lakin onların da bu husustaki malumatları pek mahdûddur. Mesken olduğunu bilmezler. İşte bazı vakayi-i hârikülâde bize bu şehrin meskûn ve her şeye malik ve milyonların mutavattın olduğu müthiş bir şehir olduğunu anlattı.

Bu şehir İstanbul semtindedir. Sultanahmet'ten, Ayasofya'dan Topkapı'ya kadar ne kadar vüsatli bir arazi varsa bu şehirde o kadardır. Sath-ı bahrden irtifai iki metredir."¹⁵⁰

5."Kahramanların karakteristikleri araştıranın herhangi bir suçluya, kurbanı ve özellikle zanlıya odaklanılmasını sağlamak amacıyla anlatıcı tarafından ayrıntılı bir şekilde ele alınır."¹⁵¹

Kahramanlardan biri olan Siyah Hüseyin'in hem fiziksel hem de karakteristik özellikleri anlatılmıştır.

"Şu garip ser-levhanın ehemmiyetini takdir eylemek için Hüseyin Bey namındaki zatın eşkâlini de tarif edelim. Hüseyin Bey büyük vücutlu, parlak siyah

¹⁵⁰ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.27-28.

¹⁵¹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.95-96.

gözlü, iri vücutlu bir adamdı. Son derece zeki ve ünsiyetine işgüzar, faal, gayyûr bir zabıt memuruydu."¹⁵²

6."Başkahraman alet-edevat kullanmak yerine çoğunlukla kişilerden yardım alır."¹⁵³

Siyah Hüseyin Bey ve yardımcısı Abdal Ahmed, yeraltı çetesinin bulunduğu yere inmek için merdiven kullanarak birbirlerinden yardım alırlar.

"Hüseyin Bey'le Ahmed fenerleriyle duvarı ve kuyuyu, her tarafı büyük bir itina ile muayene ettiler. O mahal pek derin idi. Duvardan tavana kadar bir merdiven asmak mümkün idi. Zaten Ahmed'in belinde hafif bir merdiven var idi. Yalnız yukarı çıkmak için duvarı oymak ve orada bazı iğreti merdivenler yapabilmek iktizâ ediyor idi. Bu inşaat oldukça suûbetli ve aynı zamanda da tehlikeli idi. Bir de kuyuya inmek ve bunun mevkini, suyunun umkunu keşfetmek ciheti var idi.

Ahmed Hüseyin Bey'e hitaben:

-Bey ben şu kuyuya ineceğim. Merdiveni gerelim. Bu herif burada balıkların mevcut olduğunu söyledi. Bir itiraz kabul etmez şeydir ki burası bizim için veyahut mahpuslar ve düşmanlar için yapılmamıştır. Ben öyle zannediyorum ki burası bir medhal esrareniz bir medhaldir. Şu kuyunun bir vazifesi olacak.

Hüseyin Bey başını sallayarak:

-Hakkın var Ahmed iyi düşündün. Şuraya bir in bakalım, dedi.

Ahmed ile Hüseyin Bey merdiveni attılar. Ahmed aşağı indi. Bu kuyu kadar derin değildi. On kademe sonra suya yanaştı. Tekrar dışarı çıktı. Ağzına bir dalgıç süngeri aldı. Karilerin hatırında olsa gerektir ki bu iki müthiş memur her şeyi evvelce düşünürler. Böyle can kurtarıcı şeyleri üzerlerinde daima taşırlar idi."¹⁵⁴

Hırsızların evlere nasıl girdikleri uzun uzun anlatılmaz. Fakat bir bölümde Kara Cadı'nın üzerinde maymuncuklar olduğu belirtilmiştir.

¹⁵² Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.114.

¹⁵³ Seval Şahin, a.g.e., s.96.

¹⁵⁴ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.113.

"Cadı üzerindeki tül atkısını çıkardı. Üzerinde boy entarisi iksâ eylemiş, tahminen yetmiş yaşlarında, buruşuk suratlı ihtiyar bir kadın idi. Belinin bir tarafında büyük bir bıçak diğer tarafında birtakım maymuncuklar vardı."¹⁵⁵

Romanın "Ani Felaket" bölümünde ise Siyah Hüseyin Bey ve yardımcısı Abdal Ahmed yeraltı çetesinin bulundukları yere baskına gittikleri zaman kapıyı anahtarla açamazlar ve hırsız anahtarlarını kullanırlar.

"Ahmed anahtarları çıkardı. Kapıyı açmak müyesser olmadı. Nihayet hırsız anahtarlarına müracaat edildi. Kapı hafif bir sarsıntı ile açıldı. İki faal memur içeri girdiler."¹⁵⁶

"Alet kullanımı genellikle kahramanı düştüğü kötü durumdan kurtarmak için vardır ve bu, ayrıca kahramanın modern ve çağdaş oluşuna da bir vurgudur."¹⁵⁷

Siyah Hüseyin Bey ve yardımcısı Abdal Ahmed, yeraltı çetesinin bulunduğu yere indiklerinde, suya yaklaştıkları vakit Abdal Ahmed ağzına bir dalgıç süngeri alır.

"Ahmed ile Hüseyin Bey merdiveni attılar. Ahmed aşağı indi. Bu kuyu kadar derin değildi. On kademe sonra suya yanaştı. Tekrar dışarı çıktı. Ağzına bir dalgıç süngeri aldı. Karilerin hatırında olsa gerektir ki bu iki müthiş memur her şeyi evvelce düşünürler. Böyle can kurtarıcı şeyleri üzerlerinde daima taşırlar idi."¹⁵⁸

7."Kahramanlar (suçlu veya araştıranlar) birbirleri arasındaki haberleşmeyi sağlamak amacıyla sırasıyla mektup, not, parola, şifre, alet, ilaç, hipnoz ve manyetizmadan faydalanır."¹⁵⁹

Milli Cinâyât Koleksiyonu'nda yeraltı çetesinden Kara Cadı, Kanlı Peri, Dev Süleyman en çok mektup yöntemini kullanmışlardır. Bunun dışında Hüseyin Bey, yardımcısı Ahmed'e gölgesini kullanarak parola ile geldiğini haber vermiştir.

¹⁵⁵ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.68.

¹⁵⁶ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.110.

¹⁵⁷ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.97.

¹⁵⁸ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.113.

¹⁵⁹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.97.

"Ahmed uzaktan bir gölgenin geldiğini gördüğü zaman taaccüb etmedi. Çünkü Hüseyin Bey parola mûcibince gölgesinden muayyen vaziyetler veriyordu."¹⁶⁰

Abdal Ahmed, romanın "Ani Felaket" bölümünde Kanlı Peri'ye gelmiş olan bir mektup bulur ve o mektuptaki parolayı çözer.

"Suret-i Mektup

... Periciğim,

Yazılarım sıcak buselerimle hayât-ı aşkımızın kokularıyla doludur, yazarken kalemi, gururumun kanlarına batırdım. Yani o, benim için öldürdüğün insanların kanlarından mahlût kan mürekkep yok mu işte mektubu onunla yazıyorum.

Ah, bu kanlar içinde yüzen aşk ne kadar latif. Ben burada, insan öldürememekten mütevellid bir gayz ile ne kadar muztarib oluyorum ki... Fakat bu ıztırabım sabahları fecrin zeminden kaldırdığı hafif sislere benziyor. Öyle sisler ki senin öldürdüğün rakiplerimin kanlarıyla ufûl eder.

Biz bir hâkimiyetin önünde zevk ü sefa ediyoruz. Ne olurdu Neron gibi benim bir işaretimle bu memleketleri, dünyayı yakabilse idik. Bilsen o zaman ne kadar tatlı dakikalar saatler yaşardık. Ah ah neden... Niçin böyle değiliz?

Bu müthiş aczi anlıyordum. Hatta Siyah Pençe'nin mahûf gölgesi sevinçlerimin semasında bir dev gibi dişlerini gıcırdatıyor, Allah aşkına şu herifi ortadan kaldırmaz. Gece o kadar korktum ki.

Bu gecenin yüksek derin derin sarhoşluğu için sehhâr, şuh, çıplak buseler saat altında... Mehpâre... Handan...

İmza

Hikmet

-Ahmed her bir kelimesinden tevahhuş ediyordu. Mektup bittiği zaman başını salladı.

¹⁶⁰ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.103.

-Bu müthiş canavar kadını yalnız ben takip edeceğim. Kanlar içinde yüzmek isteyenler baltanın altında bu emellerine muvaffak olurlar. Görürsün sen!..

Zarfı kapadı. Zarftaki bir yazı görülmüyordu. Fakat burada yazı olmaması gayr-ı kabil idi! Ahmed, mektupta bir ecza işi olduğunu anladı. Zarfin üzerine bir şey sürdü. Zarfta üç kelimelik bir yazı görüldü.

Reis Kanlı Peri'ye

Zarfin kenarındaki şu cümle Ahmed'in çehresini güldürdü:

Parolam: Kan menbai içinde zevk..."¹⁶¹

"Kanlı Peri'nin Son Aşkı" bölümünde ise Kanlı Peri, Kara Cadı, Çopur Halil ve Dev Süleyman, Zaptiye Müşiri Paşa'ya bir mektup yazarlar. Paşa'nın yeğeni Nadide Hanım evlenmek üzeredir fakat yeraltı çetesi, Nadide Hanım'ı Dev Süleyman'a nişanladıklarını ve onu kaçıracaklarını mektupla haber vermişlerdir.

"Zaptiye müşiri paşa hazretleri gelecek hafta baldız hanımefendinin düğünü icra edileceği haberini aldık. Hâlbuki hanımefendiyi biz rüfekamızdan ve en birinci pehlivanlarımızdan Dev Süleyman'a nişanladık. O şimdi bizim nişanlımız ve gelinimizdir. Üzmeyiniz, iyi bakınız. Esvapları çamaşırları iyi olsun. Onu sizin ve Simsiyah Hüseyin Bey'imizin ve Ahmed Bey'in yanında adeta gözünüzün önünden alacağız. Kaçıracağız. İşte size şimdiden malumat veriyoruz. Bizi mazur görün. Damat yapacağınız beyefendiye de konaktaki işçi kadını veriniz. Ve şimdiden malumatınız olsun biz her şeyde size malumat veriyoruz ne kadar iyi adamlar olduğumuzu zannederiz anlamışsınızdır.

Bâki ihtiram benim akıllı dirayetli somun kafalı paşacığım.

İmza

Kanlı Peri, Kara Cadı, Çopur Halil

¹⁶¹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.102.

Hâşiye:

Bilhassa şimdiden ellerinizi bûs ederim benim muhterem kayınpederciğim...
Hediye olarak bana elmaslı tabaka hazırlayınız.

Ben de size bir enfiye kutusu hazırladım.

İmza

Damadinız

Dev Süleyman"¹⁶²

Kara Cadı, romanın "Esrarengiz Bir Düğün" bölümünde Zaptiye Müşiri Paşa'ya bir mektup göndermiştir. Paşa'nın yeğeni Nadide Hanım'ı kaçıracaklarını tekrar hatırlatıp, ona yüz görümlülüğü olarak çok değerli bir taç çalacaklarını yazmıştır. Bahsettikleri taç belediye memurunun konağında muhafaza edilen meşhur taçtır.

"Paşa hazretleri,

İki haftadan beri sizlere müstahak olduğunuz meşguliyeti bahşeylemediğimizden dolayı meyûs olmaktadır. Lakin iki gece sonra sizi lüzumundan pek fazla bir surette meşgul edeceğiz.

İki gece sonra bu mahûd düğünün icra olunacağını haber aldık ve şimdiden dâmâd-ı âlînin Dev Süleyman Bey'i tebrike şitâbân olmaktadır. Yeğeniniz Nadide Hanım iki gün sonra bizim muhterem ve sevgili bir gelinimiz olacaktır.

Kendisine gayet kıymetli bir yüz görümlülüğü hazırladık. O yüz görümlülüğü de işte bu gece sizin gözünüzün önünde sirkat edilecektir. Zincâbî Elmas'a pek çok defa rahmet okutacak derecede mühim ve kıymetli olan bu hediye, İstanbul'da pek ziyade hürmet eylediğiniz bir zatın nezdinde mahfuz bulunmaktadır.

Sâniyen: Siz düğün hakkında daha ziyade meşgul olunuz. Biz yedi kişiden mürekkebe çalgıcı istemeyiz. Tamam otuz kişi olacak, iki takım hayal olacak. Hokkabaza gelince ona hiç hacet yok. Oyun zaten nasıl olsa oynanacaktır.

¹⁶² Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.208.

Bâkî ihtirâm.

İmza

Kara Cadı"¹⁶³

O meşhur taç çalındıktan sonra Kara Cadı tekrar Paşa'ya bir mektup yazarak haber vermiştir.

"Müşir Paşa:

Size akşamdan göndermiş olduğumuz mektup mûcibince aynı saatte meşhûr-ı enâm olan taç alınmıştır.

Bu hususta sizi tebrik eyleriz. Çünkü bu taç yeğen hanımın başını tezyîn edecektir. Dâmâd-ı 'âl-i âlî'niz Dev Süleyman'ın maharetini şimdiden tasdik ve takdir eylemek lütfunda bulunursanız cümlemizi minnettar bırakmış olursunuz.

İmza

Kara Cadı"¹⁶⁴

8."Osmanlı-Türk polisiye romanında intihara az rastlanır. Rastlandığı durumlarda da genellikle bir şüpheli durum söz konusudur."¹⁶⁵

Romanın "Kanlı Peri" bölümünde, büyük bir paşa konağında hizmetçi olan kız, hanımından dayak yediği için kendini kuyuya atarak intihar etmek ister. Fakat o kuyu yeraltı çetesine inen bir menfez olduğu için kız ölmez, baygın halde yeraltı çetesinin bekçisi tarafından bulunur.

"O sırada uzun boylu, dev cüsseli bir adam geldi. Bu adam yeraltı şehrinin bekçisi idi. Meclisin ortasına kadar yürüdükten sonra:

-Bir insan geldi, dedi.

-Ne vakit! Ne vakit, nasıl geldi? dediler.

¹⁶³ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.214.

¹⁶⁴ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.217.

¹⁶⁵ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.99.

O sırada saz durmuş idi. Bekçi:

-Bostan kapısındaki gizli menfeze intihar kastıyla bir genç kız kendini atmış, zaten suyu az olan kuyu içinde baygın bir halde yatıyor idi. Ben de oradan çıkıp da biraz ufak tefek alacak idim, bunu gördüm. İşte buraya getirdim, dedi.

Ve sözünü ikmal eyledikten sonra salon gibi mahalden dışarı çıktı. Biraz sonra kollarından tutmuş olduğu o kızı yanlarına getirdi. Kız bir müddet şaşkın ve korkak bir halde muttasıl etrafına bakındı korkudan deli olmuştu. Vücudunu ovuşturuyordu.

Kanlı Peri sordu:

-Hemşire, dedi. Bizden korkma işte biz de insanız burada bizimle otur.

Kız gözlerini açarak:

-Ben öldüm mü, dedi. Neredeyim?

Kanlı Peri yanına gitti. O genç kızın yanaklarından okşayarak:

-Hayır, ölmedin kardeşim, dedi. Hayattasın! Biz burada insanız, seni düştüğün kuyudan aldık. Buraya getirdik.

-Peki... Siz burada ne işle meşgul olursunuz, burası neresi?

-Ha bak bizim her şeyimizi sorma. Dura dura anlarsın şimdi sen kimsin evvela onu söyle, birebir anlat.

-Ben büyük bir paşa konağında hizmetçiyim. Bizim aksi bir hanım var. O beni gece gündüz döver. Öldüresiye döver, ben de canımdan bıktım. Kaldırıp kendimi kuyuya attım. Bir de gözümü açtım ki buradayım."¹⁶⁶

9."Bu dönem polisîyelerinde cezayı sadece mahkeme vermez. Toplumdan dışlanma da başka bir cezalandırma yöntemidir."¹⁶⁷

Fakat *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanında Kara Cadı, Kanlı Peri ve Dev Süleyman'ın başkahramanları olduğu yeraltı çetesi yakalanmadığı içi herhangi bir

¹⁶⁶ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.43-44.

¹⁶⁷ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.101.

ceza almazlar. Romanın sonunda Dev Süleyman, Ayı Memiş, Tırtıl Tahir ve Malak Hüseyin, Siyah Hüseyin Bey'i, yardımcısı Abdal Ahmed'i, Zaptiye Müşiri Paşa'yı ve baş teftiş memuru Hacı Ragıp Efendi'yi kaçıracak galip gelmişlerdir.

"Bunlar bağlı olarak orada kalmış idi. Şimdi en mühim mesele bunların orada gayet büyük bir maharet ile kurtulması idi... Bu vakayı İstanbul'da o vakit son derece heyecanı mûcib olmuştu.

Fakat nihayet yeraltının Arsène Lupin'i olan Dev Süleyman son maksadına tamamıyla muvaffak olmuş idi."¹⁶⁸

10."Suçlu sadece peşindeki araştırandan kaçmakla yetinmez aynı zamanda onunla alay eder."¹⁶⁹

Yeraltı çetesinin kahramanlarından Kara Cadı, Kanlı Peri ve Dev Süleyman her fırsatta Siyah Hüseyin Bey ve yardımcısı Abdal Ahmed ile dalga geçmişlerdir. Yapacakları hırsızlıkları, kaçıracakları insanları önceden onlara mektup yoluyla haber vererek akıl oyunları oynamışlardır.

"Kanlı Peri'nin Son Aşkı" bölümünde, Siyah Hüseyin'e bir mektup gelir. Kanlı Peri hem dalga geçmiştir hem de Hacı Cafer Efendi'nin oğlu Zühre Bey'i kaçırıp, yakut hançeri çalacaklarını söylemiştir.

"Sûret-i Mektub

Simsiyah Hüseyin Beyciğim,

Sizin cesaretinize diyecek yok. Hele her yerde sizi gayet akıllı faal, bir zabıta memuru tanıyanlar arasında ahz eylemekte olduğunuz o tavır beni katılarak güldürmektedir.

Bilmem neden bende size karşı olan muhabbet ve ihtiram dolayısıyla her şeyden sizi haberdar eylemek istiyorum.

¹⁶⁸ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.250.

¹⁶⁹ Seval Şahin, a.g.e., s.102.

Ve işte diyorum ki İstanbul'da Taşkasap'daki konağında meşhur olan Zühre Bey'i gece büyük alay ve büyük debdebe ile alıp götüreceğim. Her şey gibi bu da sizin gözünüzün önünde icra edilecektir.

İkincisi: Bedestendeki yakut hançerdir. Bilseniz onun için kaç gecedir uyumadım. Zühre Bey'le yakut hançer bir gecede meşaleler ile davullar ile alınarak yeraltına îsâl edilecektir.

Siz şimdi ne kadar gülerseniz, ihtimal... Lakin Hüseyin Bey işte bunu da kemâl-i cesaretle size söylüyorum, siz bu husustaki hatt-ı hareketimizi çizdiniz. Siz şimdi istediğiniz kadar tedâbir ittihâz ediniz. Yine bu dediğim olacaktır.

Bâki ihtiram.

Hâşiye: Aman Hüseyin Bey onu da unuttuk. Biz Zühre Bey ile yakut hançeri aldıktan sonra sizinle Ahmed Bey'i de alıp buraya getirmek istiyoruz. Siz şimdiden ahababınız ile vedalaşınız...

İmza

Kanlı Peri"¹⁷⁰

"Yeraltı Şehrinde Bir Cinayet" bölümünde Dev Süleyman, Ahmed Bey'e hırsızlık yapıp, cinayet işleyeceği haberini vererek onunla dalga geçmiştir.

"Ahmed Bey...

Mahsusen selam ve ihtiram ederim. Sizin gözünüzün önünde bu gece ben müthiş bir haydutluk icrası için çıkacağım... İşte size şimdiden haber veriyorum. Fakat gözünüzün adeta önünde cereyan edecektir. Hal böyle iken siz olduktan sonra ancak haberdar olacaksınız. Bu cüreti lütfen mazur görünüz. Bu gece öldüreceğim insan için şimdiden bir düzine kefen hazırlayınız. Bari o gibi şeylere yarayınız. Şunu da söylemeliyim ki ben vakayi-i cinâiyeyi yahut tasavvurunuzun haricinde olan müthiş bir sirkati icra eylediğim vakit tamamıyla yalnız bulunacağım.

¹⁷⁰ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.196-197.

Siz Şimdi bu mektubu okuduğunuz zaman emin olabilirsiniz ki ben vakayi-i cinâiyeyi icraya baŐlamıŐımdır. Siyah Hüseyn Bey'in de mahsusen mübarek simsiyah gözlerinden bûs ederim. Beni bu gece takip eylemek lütfunda bulunursanız memnun olurum... Çünkü yalnızım. Hele yeraltı mahalline teşrif tenezzülünde bulunursanız size gayet mükellef bir ziyafet çekerim.

İŞte o kadar.

İmza

Biraderiniz!!...

Dev Süleyman"¹⁷¹

Yine aynı bölümde bu sefer Kara Cadı, Siyah Hüseyn'e alaylı bir dille bir mektup yazarak çok değerli bir Şey çalacaklarının haberini vermiştir. Kara Cadı'nın bahsettiği değerli hediye ise Zincâbi Elması'dır.

"Benim simsiyah siyahların siyahı iki gözüm Hüseyn Bey!...

On yedi günden beri sizi makamınızda rahat bırakmak gibi bir insaniyet gösterdik... Bu müddet zarfında senden ve sıhhat ve afiyetinden hiçbir haber alamadık... Hani ya bize gelip kesecek idin... Sözlerin evvelleri biz titretmekte idi. Fakat maharetinizi görmekte olduğumuz günden beri artık anladık ki sırf buyurmakta olduğunuz o maharetle biz ele geçer canlılardan değiliz... İŞte on yedi gün on yedi gece bekledik. Şeref-i teşrîfinize çehâr-çeşmle muntazır olduk... Sizi lüzumundan fazla boş bırakmamak için işte bu geceden itibaren hizmete devam ediyoruz. Bizim gayet mükellef bir düğünümüz var... O düğün için işte bugün İstanbul'da en büyük, en kıymettar bir hediye tedarikine mecbur oldum. Gelin hanıma oğlumun tarafından bir yüz görümü verilecektir... İŞte Hüseyn Bey bu gece kıymeti dillere destan olan bir hediye İstanbul'dan alınacaktır... Bizden günah kalmamak için size Şimdiden arz-ı keyfiyete mecbur olduk. Bu gece sizin gözünüzün önünde müthiş cinayetler, harika nevinden sirkatler vuku bulacaktır.

¹⁷¹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.154.

Refik-i muhtereminiz Ahmed Bey'e, şey onun lakabını unuttum. Siz ona, onun maharetini herkesten saklamak ve bununla birçok işlere nail olmak için abdal ismi vermişsiniz, lütfen o ismi bademâ siz takınız, Ahmed Bey'e bu geceden sonra bir başka isim bularak size beyan ederiz.

Bâki gayret, maharet... Maharet: Dikkat cesaret!

İmza

Daima sizi düşünen

Kara Cadı"¹⁷²

"Yeraltı Şehrinde Bir Cinayet" bölümünde Dev Süleyman kılık değiştirerek Samatya'da bir kahveye gelir ve kendisinin Çin Maçın'den rüzgârla havalandırarak geldiğini söyler. Kahvedekiler Dev Süleyman'ın söylediklerine inanırlar ve onu İstanbul'un zenginlerinden olan Huriye Hanım'ın evine götürürler. Dev Süleyman gece olunca Zincâbi Elması'nı çalar. Bu sırada kahvede konuşulan olayları öğrenen Siyah Hüseyin Bey ile Abdal Ahmed konağa giderler. Fakat Dev Süleyman'ın üzerinde farklı kıyafetler vardır ve kendisini konağın kethüdası olarak tanıtır. Konağın aşçıbaşını bir oyunla Siyah Hüseyin'e Çin Şahı diye tanıtır. Daha sonra Zincâbi Elmas'ını çalıp, kömürle odanın duvarına not bırakarak kayıplara karışır.

"Sönük kömürlerin; bir tanesini eline aldı. Duvara şu satırları yazdı:

Siyah Hüseyin Bey!

Sizin gözünüzün önünde Zincâbi Elması'nı aldım... Maharetinize hayran oldum... Siz aşçıbaşını kemâl-i ehemmiyetle karakola götürdüğünüz bir sırada Dev Süleyman da kemâl-i iftihar ile meskenine avdet ediyordu.

İki bin tane Siyah Hüseyin Bey olsa biz yine istediğimizi icra ederiz... Zavallı sizlere o kadar acıyorum ki...

İmza

Dev Süleyman

¹⁷² Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.156.

Yazıdan sonra şöylece garip işaretler de vardı.

= + = Dev Süleyman... Siyah Pençe=Guguk!"¹⁷³

11."Bağışlama eylemine çok az rastlanır. Suçlu kötü niyetli olmadığına karar verilerek ve dikkatli olması tavsiye edilerek salıverilir. Arkadaşları da bırakılır."¹⁷⁴

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nda suçluların bağışlanması söz konusu değildir. Kara Cadı ve Gülperi karakteri yakalanmış olsalar da arkadaşları olan yeraltı çetesi tarafından karakoldan kaçırılmışlardır.

12."Araştırmanın ölümüne çok rastlanmaz, yani araştırmanın dokunulmazlığı önemlidir."¹⁷⁵

Siyah Hüseyin Bey ve Abdal Ahmed, yeraltı çetesine karşı her seferinde mağlup olup tehlikeler atlatsalar da sağ kalmayı başarmışlardır.

Siyah Hüseyin Bey, yeraltı çetesinin kurduğu bir düzenekle bıçaklanmıştır.

"Sabahleyin daha güneş doğmamış idi. Kapısı şiddetle çalındı. Hüseyin Bey derhal mühim bir haber gelmiştir diye kapıya koştu. Kapıyı açtığı vakit sapı kesik ayağından mamûl küçük bir bıçak yedi santimetre kadar karnına saplanmış idi. Kapıyı can acısıyla kapadığı vakit yere düşmüştü."¹⁷⁶

Abdal Ahmed, yeraltı çetesi tarafından kaçırılmıştır.

"Zaptiye müşiri:

-Hüseyin Bey, dedi. Bu da anlaşıldı. Fakat Ahmed Bey'i nasıl çaldılar?

-O hususta daha basit hareket eylemişler. Ahmed Bey'in hanesine bir adam gelmiş. O da hanesinde yemek yiyormuş. Ne var diye kapıyı açınca yüzüne gözüne kırmızı biber savrulmuş. Ahmed Bey gözlerini elleriyle tuttuğu bir sırada onu kapının

¹⁷³ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.164.

¹⁷⁴ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.103.

¹⁷⁵ Seval Şahin, a.g.e., s.104.

¹⁷⁶ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.95.

dışarısına çekip hemen ağzını bağlamışlar ve sokak başında buldukları bir küfenin içine koyarak Manisa kavunu gibi alıp götürmüşler."¹⁷⁷

13."Suçluların ölü olarak ele geçirilmesi çok görülen bir durum değildir. Kimi zaman çete üyelerinin yaralandığı olur ama bu nadirdir."¹⁷⁸

Kara Cadı, kızı Kanlı Peri'nin sevdiği delikanlıyı kaçırmak için birlikte girdikleri konaktan kaçarken, konağın seyisleri olan Cano ve Haso tarafından yakalanıp, omzuna yediği palayla yaranılır.

"Cano kalktığı vakit arkasından Haso da kalkmıştı. Gördükleri hayaletler beygirlerin pencere tarafında olan küçük bahçe kapısına doğru ilerlemekteydiler. Haso hemen kebir palasını çıkardı. Cano da aynı suretle harekete mecbur olduğunu hisseder bir çeviklikle eline bir testere geçirmişti. İkisi birden o hayaletlerin üzerine doğru atıldılar.

Haso bağırmakta idi:

-Cano Cano... Aha bunlar hırhızdır hırhız.

Ahırın küçük kapısından dışarı çıktıkları vakit küçük bahçedeki kebir sarnıç kapağından aşağı inmekte olan bu hayaletlere karşı:

-Durunuz, dediler. Biz adama kuyuyu çaldırmayız.

Sonra Cano Haso'ya:

-Bu hırhızlar kuyuyu çalan da aha, diyordu.

Fakat bu sırada Haso tamam kuyuya yaklaşmış ve elindeki palasının ters tarafıyla o korkunç hayalatlardan birisinin omuz küreğine olanca kuvvetiyle indirmişti."¹⁷⁹

¹⁷⁷ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.217.

¹⁷⁸ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.104.

¹⁷⁹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.63.

Polis sanılan Tilki Salih aslında yeraltı çetesindendir ve Abdal Ahmed tarafından vurulmuştur.

"Ahmed, Tilki Salih'i firarı üzerine Hüseyin Bey'de ayrılmıştı. Salona girdiği zaman, esrarengiz, meçhul bir el kapıyı kapamış idi. Ahmed, derhal tabancasını sıktı... Of, diye hazin bir sada çıkararak bir cisim dehliz içine yuvarlandı. Bu görülmemişti. Ahmed fenerle dehlizi tenvîr etti. Yere serilen şahsın kim olduğunu anlayabildi. Bu Tilki Salih idi. Dehlize girdi. Zaten muntazam bir taş merdiveni vardı. Zahmetsiz Salih'in yanına yaklaştı:

-Ben sana demedim mi, hiç firara teşebbüs etme. Ben seni kaçırmam, dedi.

Nabzını tuttu. Salih ölmemişti. Son bir kurşun koluna isabet etmişti..."¹⁸⁰

14."Vaka çözümü her zaman anlatının sonunda gerçekleşmez. Olay örgüsünün ortasında da vaka çözümüne rastlanır."¹⁸¹

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nda gerçekleşen insan kaçırma, hırsızlık ve cinayet olaylarının kimler tarafından işlendiği romanın başından itibaren bellidir.

15."Kılık değiştirme Osmanlı-Türk polisiye romanında suç ya da araştırmada en çok kullanılan yöntemdir. Araştıran ve suçlular en çok dilenci kılığına girerek kendilerini gizlerler. Kılık değiştirme konusunda son derece başarılı suçlular ve araştıranlar vardır. Bunlar birçok yabancı dil de bilirler. Konuşmaya başladıklarında hiç kimse onların konuştukları dilin dışında başka bir ülkeden olacaklarını aklına bile getirmez. Soyacakları kişinin kılığına rahatlıkla girebildikleri gibi ailelerinin bile onları tanımakta zorlanabilecekleri durumlar yaratmakta son derece başarılıdır."¹⁸²

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nda da kimi zaman polislerin kimi zaman da hırsızların kılık değiştirmesiyle bu yöntem kullanılmıştır.

Hüseyin Bey ve yedi polis memurunun kılık değiştirilmeleri uzun uzun anlatılmaz, sadece belirtilmiştir.

¹⁸⁰ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.141.

¹⁸¹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.105.

¹⁸² Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.105-106.

"Hüseyin Bey, saat üç raddelerinde o yedi memurla harap haneye gitmek içi yola çıktı. Memurlar seçilmiş bihakkın ve vazifekâr adamlardı. Hatta her biri Hüseyin Bey'in bir sözü mukabilinde bir ehemmiyeti hâiz idiler. Bunların hepsi tebdil-i kıyafet etmişler, ufak heyetler şeklinde harabeye gidiyorlardı. Siyah Hüseyin Bey, mevkiin nezaketini ve tarassudun elzemiyyetini kavi bir lisan ile izah etti. Herkese bir mevki tayin ederek yalnız başına harabeye doğru ilerledi. Memurlar ancak bir saat sonra gelecekler ve Hüseyin Bey'i göz uçlarıyla muhafaza edeceklerdi."¹⁸³

Dev Süleyman yüzünü boyayıp, kıyafetlerini değiştirerek Siyah Hüseyin Bey'in kılığına girmiştir.

"Siyah Hüseyin Bey'le Ahmed Bey'in ve maiyeti memurlarından ayırmış oldukları on altı zat ile bu esrarengiz yeraltı mahalli hakkında tetkikata gittikleri sırada yeraltı sekenesinden birkaç kişi de harice çıkarak orada müthiş bir oyun oynamaya şitâbân olmuşlardı. Bunların planları kendi için basitti. İçlerinden Dev Süleyman namındaki şahsın yüzünü boyadılar. Çehresini Hüseyin Bey'in çehresine ve sesini de aynı sadaya tahvîl için bir talim ettirdiler.

Siyah Hüseyin Bey'in gecelere mahsus giydiği elbiselerden birisini giydirdiler. Eline de evvelce çalmış oldukları eşya miyanında bulunan kırbacını, yağmurluğunu, büyük konçlu çizmelerini giydirdiler. Bu şahıs Hüseyin Bey'e tamamen değilse de anlaşılmayacak bir surette benzemiş idi..."¹⁸⁴

Yeraltı çetesinden Gülperi, Dev Süleyman ve bir arkadaşları, dilenci kılığında sokakta dolaşırlar.

"Sabahleyin güneş yeni doğmakta idi. Karakolun civarlarındaki sokaklarında omuzlarında birer dilenci torbası ile Gülperi ve Dev Süleyman ile refiki birer sâil gibi dolaşmaya başladılar."¹⁸⁵

16."Tercih edilen cinayet aleti daha çok kesici aletler ve bıçaktır."¹⁸⁶

¹⁸³ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.103.

¹⁸⁴ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.116.

¹⁸⁵ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.184.

¹⁸⁶ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.106.

Yeraltı çetesi bütün cinayetleri bıçak, hançer, pala gibi kesici aletlerle işlemişlerdir.

Kanlı Peri bir polis memurunu hançerle öldürmüştür.

"Kanlı Peri meselenin büyüyeceğini anlamış olmalı ki hemen memurun yanına yaklaştı. Kulağına bir şeyler söyleyecek gibi bir vaziyet aldığı sırada hançerini gırtlığına saplamıştı."¹⁸⁷

Yeraltı çetesinden Dev Süleyman, kaçırıp yeraltına getirdikleri Hüsnü'ye sinirlenip palası ile öldürmüştür.

"Dev Süleyman derhal kalktı. Palasını çekti... Hüsnü'nün boynuna müthiş bir darbe indirdi. Hüsnü yerde çırpınmakta iken kadınlar da müthiş feryatlar koparak ağlamakta idiler."¹⁸⁸

Bunlar dışında Dev Süleyman'ın zehir ile işlediği bir cinayet de mevcuttur. Kılık değiştirerek Yaşar Bey namında Zaptiye Müşiri Paşa'nın yeğeni Nadide Hanım'ı kaçırmak için girdiği konakta, Nadide Hanım'ın evlendiği Selami Bey'e zehirli bir sigara vererek, onu öldürür.

"Yaşar Bey nâm-ı diğer Dev Süleyman küçük odada emre intizar inlemekte olan damat beyin yanına gitti. Ona patlıcan dolması gibi bir sigara verdi.

-Bu sigarayı, dedi, çabuk çabuk içiniz de gelin hanımı yalnız bırakmayınız.

Damat bey sigaraya çabuk çabuk başladı. Lakin sigaranın hemen yarısına gelmiş olduğu halde sukût eylemiş, bayılmış idi. Sigara müthiş bir zehiri havî idi."¹⁸⁹

17."Cinayet daha çok hırsızlık sırasında gerçekleşir. Ayrıca bir suç olarak ortaya çıktığı durumlar azdır."¹⁹⁰

¹⁸⁷ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.72.

¹⁸⁸ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.165.

¹⁸⁹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.228.

¹⁹⁰ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.106.

Bu romanda yeraltı çetesinin hırsızlık ve insan kaçırmak için girdikleri evlerde işledikleri cinayetler oldukça fazladır. Bunun dışında, ayrıca işledikleri bir cinayet de mevcuttur.

Kanlı Peri, bir paşanın kızı olan Rana Hanım'ı kaçırmak için girdiği konakta cinayet işlemiştir.

"Kızın maruz kaldığı harikulade tablo karşısında kopardığı çığlık, gecenin mahûf sükuneti arasında, müthiş tınlar hasıl eylemişti. Bu sadanın nereden aksetmiş olduğunu anlamayan Letafet Kalfa birdenbire kendini sofaya atmış, sofa ortasına geldiği vakit de iki eliyle kıvrık saçlarını yolarak:

-Aman ne oluyoruz, kim bağırıyor... Yangın mı var? diye feryat etmekte idi.

Bunun üzerine Kanlı Peri derhal sofaya çıktı. Meşin kemeri arasında mevzû küçük hançerini çıkararak Letafet Kalfa'nın sağ tarafındaki şah damarını kesmişti. Letafet Kalfa olduğu yere bir sukût-ı âni ile yıkıldı. Yalnız zayıf ve boğuk hırıltılardan başka bir şey işitilmiyordu."¹⁹¹

Dev Süleyman, Siyah Hüseyin'in yeraltı çetesini takip etmesi için görevlendirdiği polis memurlarından Hüsrev Efendi'yi öldürmüştür. Romanda, okuyucular bu cinayetin neden işlendiğini öğreneceklerdir diye yazılmıştır fakat bu cinayetin neden işlendiği açıklanmamıştır. Didem Ardalı Büyükarman, *Millî Cinâyât Koleksiyonu* için yarım kalmış bir romandır hükmünü verir.¹⁹² Ben de bu cinayetin sebeplerinin serinin yayımlanmayan ikinci kısmındaki kitaplarda açıklandığını düşünüyorum.

"Dev Süleyman konaktan dışarı çıktıktan sonra yeraltı sekenesini takip için Siyah Pençe'nin istihdam eylediği en faal memurlardan Hüsrev Efendi'nin hanesine şitâb eylemişti. Fırtına elan devam eyliyor, her tarafı sarsıyordu.

Mezkûr hane Cerrahpaşa Caddesi'nde idi. Hanenin önüne geldiği vakit kapıya yalnız bir omuz vurmakla iktifâ eyledi ve derhal içeri girdi. Hanenin teşkilatına

¹⁹¹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.46-47.

¹⁹² Didem Ardalı Büyükarman, "Moralizade Vassaf Kadri ve Süleyman Sudi'nin Ortak Romanları Millî Cinâyât Koleksiyonu", *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı:40, Erzurum 2009, s.191-208.

tamamen vakıf olduğu için sürat-i mümkün ile üst kata çıktı. Üst katta salona nazır bir odanın kapısı yanında bir pencere var idi. Bir idare lambası pencerenin dış tarafındaki hücresinde yanmakta ve aydınlığı içeriye dahi vermekte idi. Derhal içeri girdi. Belinden çıkarmış olduğu bir pala ile derin bir uykuda yatmakta ola Hüsrev Efendi'nin boğazını kesti.

Dev Süleyman bu ameliyatı son derece süratle icra eylemiş idi. Kesik başı aldı. Minderin üstünden çekmiş olduğu beyaz bir beze sardı ve derhal yine dışarı çıktı. Karilerimiz bu menfûr cinayetin esbâbını bilahare tamamıyla keşfedeceklerdir"¹⁹³

Kanlı Peri, Kara Cadı, Dev Süleyman, Gülperi, Tilki Salih, Çopur Halil, Ayı Memiş, Maymun Sadık, Köse Selim, Tırtıl Tahir, Malak Hüseyin yeraltı çetesi hırsızlarından bazılarıdır. Bu hırsızlar genellikle insan kaçırmışlardır. Bunun dışında Zincâbi Elması, yakut hançer ve belediye memurunun konağından değerli ve meşhur bir taç çalmışlardır.

18."Yabancılar soyulabilir ama neredeyse hiç öldürülmez."¹⁹⁴

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nda yabancı bir karakter yoktur. Azınlık olarak ele alabileceğimiz birkaç karakter mevcuttur. Artin, Agavini ve Mihrani isimleri romanın "Kanlı Peri" bölümünde geçer. Fakat bu karakterlerin başından bir soyulma olayı geçmez.

19."Osmanlı-Türk polisiye romanı, başkahraman olarak en çok hırsız seçer. Araştıranlar ise çoğunlukla polislerdir."¹⁹⁵

Bu özellik *Milli Cinâyât Koleksiyonu*'nda da vardır. Romanda başkahramanlar hırsızdır. Hırsızlık yapan yeraltı çetesi ve bu çeteyi çökertmeye çalışan polis memuru Siyah Pençe Hüseyin Bey ve yardımcısı Abdal Ahmed son derece zeki polislerdir.

"O vakitler bütün konaklarda icra edilip perilere ecinnilere atfedilegelmekte olan sirkat ve cinâyât vakayii kemal-i ehemmiyetle takip eden bir zat var idi ki o

¹⁹³ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.164.

¹⁹⁴ Seval Şahin, Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.10.

¹⁹⁵ Seval Şahin, Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.108.

vaktin halinde müfettiş tabir olunan zabıta memurlarından Siyah Hüseyin idi. Bu zat bütün canilerce Siyah Pençe namıyla yâd olunur idi. O vakitler henüz İngiltere’de bir Sherlock Holmes bulunmadığı bir sırada İstanbul’da Siyah Hüseyin Bey icra-yı vazife ediyor ve bütün canileri yakalayıp onlara ceza-yi sezalarını verdiriyordu.

İngiltere’nin Sherlock Holmes’ünden daha büyük bir nam almış olan bu Siyah Pençe, Sherlock Holmes’ten daha zeki, daha cesur, ondan çok faal bir zabıta memuru idi."¹⁹⁶

Abdal Ahmed’in de zeki bir polis memuru olduğu belirtilmiştir.

"Saat ikiyi biraz geçmişti... Gönderdiği adamlardan Abdal Ahmed namında olan memur gelmişti. Hüseyin Bey, Ahmed namında son derecede kurnaz ve faal bir memura sûret-i mahsûsada abdallık isnâd eylemiş idi. Ahmed Bey herkese kendini abdal göstermekteydi."¹⁹⁷

20."Osmanlı-Türk polisiye romanında olay örgüsünü kurmak yerine açıklamaya, betimlemeye, bilgi vermeye yönelik bir kurgu vardır. Bu yüzden kurgularda bol miktarda arasözlere yer verilir."¹⁹⁸

Buna örnek olarak Seval Şahin’in de *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)* kitabında örneğini verdiği gibi, romanın "Kara Cadı" bölümünde ahırın uzun uzun tasvir edilmesini verebiliriz.¹⁹⁹

"İçi beygirlerin soluklarıyla gübre kokusunun imtizacından hasıl olan müteaffın bir hava ile meşbû, zeminden iki karış yüksekliğinde mustatilüşşekl bir ahır konağın bahçesinde bulunuyordu. Ahırın murabba şeklinde küçük pencereleri tarafına tesadüf eden kısmında yedi sekiz beygir, kapı tarafını itmâm eden cihetin önünde ise iki insan horul horul uyuyordu."²⁰⁰

¹⁹⁶ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.67.

¹⁹⁷ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.78.

¹⁹⁸ Seval Şahin, a.g.e., s.109.

¹⁹⁹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.111.

²⁰⁰ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.60-61.

21."Suçlu olarak kahramanlar çete ve örgütlü suç işleyen grupların başı veya üyesi olabilir."²⁰¹

Millî Cinâyât Koleksiyonu romanında da hırsızlık yapıp, cinayetler işleyen büyük bir yeraltı çetesi vardır. İnsanları cin-peri gibi hikâyelerle korkutup, hırsızlık yapmışlardır. Seksenden fazla aile yaşayan yeraltında Kanlı Peri ve annesi Kara Cadı, Dev Süleyman bu çetenin başıdır. Bu karakterler dışında Gülperi, Tilki Salih, Çopur Halil, Ayı Memiş, Maymun Sadık, Köse Selim, Tırtıl Tahir, Malak Hüseyin gibi karakterler de vardır.

"Bu müthiş vakayı tasvir etmezden evvel, yeraltı şehri hakkında biraz daha malumat vermeye mecbur olduk. Şehr-i mezkûrda seksenden ziyade aile meskûn idi."²⁰²

Dev Süleyman, Ayı Memiş, Maymun Sadık ve Köse Selim karakterlerinin müthiş hırsızlar olduğu belirtilmiştir.

"Meşhur Sherlock Holmes o vakit İstanbul'un asayişini deruhte eylemiş olaydı Londra'daki muvaffakiyetlerini İstanbul'da katiyen ibraz edemez idi. Yeraltı sekenesi içinde Dev Süleyman, Ayı Memiş, Maymun Sadık, Köse Selim gibi Arsène Lupin'e taş çıkartan müthiş sârikler var idi."²⁰³

İncelediğim üç romandan sadece *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nda hırsız kadın karakterler vardır. Bunlar da Kara Cadı, kızı Kanlı Peri ve Gülperi'dir.

22."Osmanlı-Türk polisiyesi kurmacada hikâye ardı hikâye şeklinde ilerler."²⁰⁴

Millî Cinâyât Koleksiyonu on bölümden oluşan, bütün bölümlerinin birbiriyle bağlantısı olan tek bir hikâyenin anlatıldığı bir romandır.

²⁰¹ Seval Şahin, a.g.e., s.111.

²⁰² Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.43.

²⁰³ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.192.

²⁰⁴ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.112.

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nu oluşturan kitapların isimleri şu şekildedir:

Kanlı Peri, Kara Cadı, Siyah Pençe, Ani Felaket, Görülmemiş Bir Aşk, Yeraltı Şehrinde Bir Cinayet, Çin Guguklu Saat, Kanlı Peri'nin Son Aşkı, Esrarengiz Bir Düğün ve Dirilen Cenaze.

"*Millî Cinâyât Koleksiyonu*, gerek yayımcısı Cemiyet Kütüphanesi gerekse "Giriş" bölümünde isimlerini zikrettiğimiz araştırmacılar tarafından ayrı hikâyelerden oluşan bir polisiye roman serisi olarak tanıtılsa da yukarıda verdiğimiz özetten de anlaşılacağı üzere ayrı hikâyelerden oluşmaz. Aksine *Millî Cinâyât Koleksiyonu* üst başlığı altında yayımlanan kitaplar boyunca devam eden tek bir hikâye ile karşılaşırız: İstanbul'un altındaki dehlizlerde yaşayan, peri-cadı tevatürlerinin ardına saklanan büyük bir hırsız çetesinin işlediği cinayetler ve bu korkunç cinayetleri çözmeye, bu çeteyi çökertmeye çalışan polis memuru Siyah Pençe Hüseyin Bey ile yardımcısı Abdal Ahmet'in maceraları. Aslında *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nun tamamı tek bir olay örgüsünden oluşur ve olay örgüsü on kitaplık seri süresince kesintiye uğramaz. Seriyi oluşturan kitaplar için, her hafta tefrika edilen tek bir romanın bölümleridir denebilir."²⁰⁵

"Öyle anlaşılıyor ki yazarlarımız on kitap boyunca sürdürdükleri romanı esasen ikinci kısmın sonunda, yani yirminci kitapta tam olarak sonlandırmayı düşünmüşler, ancak bunda muvaffak olamamışlardır. Bir anlamda *Millî Cinâyât Koleksiyonu* için yarım kalmış bir romandır da denilebilir.

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nun beşinci kitabı olan "Görülmemiş Bir Aşk" adlı tefrikanın arka kapak sayfasında yayınevi tarafından verilen kitap adlarından, yayımlanmayan ikinci kısım hakkında da haberdar oluyoruz. Yazarlar, serinin ikinci kısmındaki kitapların isimlerini aşağıdaki sırayla vermişlerdir.

Yaver Bey Kimi Seviyor, Yeraltında Yangın, Ecinniler Arasında, Kayıp Kızlar, Yeraltının Çakıcısı, Mühim ve Müthiş Bir Define, Yedi Sene Kayıp Bir İnsan yahut

²⁰⁵ Didem Ardalı Büyükarman, "Moralizade Vassaf Kadri ve Süleyman Sudi'nin Ortak Romanları Millî Cinâyât Koleksiyonu", *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı:40, Erzurum 2009, s.198.

Kömürcü Hüseyin Vakası, Mühim Bir Keşif, Yeraltını Keşfeden Çocuk, Son Vak'a ve Son Cinayet."²⁰⁶

23."Olay örgüsünün anlatanın söylemine dayalı olması onu geleneksel sözlü anlatı türlerine bağlar. Burada dikkati çeken unsur, anlatıcının tıpkı bir halk hikâyesi anlatır gibi bir konumdan okura seslenmesidir. Bu şekilde okur, bir dinleyici konumunu üstlenmektedir."²⁰⁷

Süleyman Sûdî ve Vassaf Kadri de romanın birkaç yerinde araya girerek okuyucuya seslenmişlerdir.

"Doktorun vücudundan ter boşanmakta idi, fakat emre itikat etmek ıstırasında bulunuyordu. Aşağı indi, beş altı basamaktan sonra, iskarpinlerine su temas etmişti. Peri kızı bu sırada doktorun tekrar gözlerini bağladı ve kolundan tuttu. Şimdi iki basamaklı merdivene müşabih topraktan mamul bir setten yukarı çıkıyordu. O kuyu dediğimiz mahal ulu büyük bir sarnıç olup Konstantin zamanındaki asar-ı atikanın mühimlerinden bir mahal idi. Peri kızının doktoru götürdüğü garip mahallin menfezlerinden birini teşkil ediyordu. İşte karilerimize gizli şehir diye tavsif ettiğimiz memleket burasıydı. Doktor gözü bağlı olduğu halde elini peri kızına vermiş arızalı, ivicacı yollardan muttasıl yürümekteydi."²⁰⁸

"Kanlı Peri" bölümünün sonunda, Kara Cadı'nın işleyeceği suçu söyleyerek hem önceden okuyucuyu bilgilendirmişlerdir hem de ikinci bölümde ortaya çıkacak olan Kara Cadı karakterini tanıtmışlardır.

"Şimdi karilerimiz üç müthiş vaka karşısında bulunuyorlar. Birisi Kara Cadı'nın yine bir genç delikanlıyı çalıp yeraltı şehrine getirmesi diğeri ise memûrîn-i zabıtaban Siyah Hüseyin Bey'in vukua gelen bu müthiş ve esrâr-ı vakayı-i hârikülâdenin kemâl-i keremiyle takibine şitâb eylemesi idi."²⁰⁹

²⁰⁶ Didem Ardalı Büyükarman, "Moralizade Vassaf Kadri ve Süleyman Sudi'nin Ortak Romanları Millî Cinâyât Koleksiyonu", *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı:40, Erzurum 2009, s.198-199.

²⁰⁷ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.113.

²⁰⁸ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.34-35.

²⁰⁹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.51.

"Yeraltı Şehrinde Bir Cinayet" bölümünde ise Dev Süleyman'ın işlediği cinayetin sebebini, okuyucuların daha sonra öğreneceklerini söylemişlerdir.

"Dev Süleyman bu ameliyatı son derece süratle icra eylemiş idi. Kesik başı aldı. Minderin üstünden çekmiş olduğu beyaz bir beze sardı ve derhal yine dışarı çıktı. Karilerimiz bu menfûr cinayetin esbâbını bilahare tamamıyla keşfedeceklerdir..."²¹⁰

24."Hipnoz ve manyetizma bu dönem polisiyelerinde büyük bir oranda başkahramanlar tarafından kullanılmakta, kahramanlar zor duruma düştüklerinde veya eylemlerini gerçekleştirmekte ellerinde etkili bir silaha dönüşmektedir."²¹¹

Bu romanda hırsızlar peri-cin gibi olağanüstü unsurlarla insanları korkuttukları gibi karakterlerden biri olan Kara Cadı'nın hokkabazlık özelliği de vardır. Siyah Hüseyin ve Abdal Ahmed tarafından yakalanacağı sırada bunu kullanarak onları tuzağa düşürmüştür.

"Hüseyin Bey bahçedeki arkadaşlarına hücum emrini vereceği sıradaydı ki:

-Deniz deniz, diye bir çılgılık koptu.

Hüseyin Bey, Ahmed hepsi korkmuşlar idi. Filhakika kendilerini bî-pâyân bir göl içinde imdat diye bağırıyor görüyorlar idi. Bu Kara Cadı'nın ilm-i simâ ve hokkabazlık ile elde ettiği müthiş bir silahı idi."²¹²

Bir diğer karakter olan Tilki Salih ise kullandığı görünmezlik otuyla kendisini saklıyordur.

"Hüseyin Bey ve Ahmed odayı tarassud ediyorlardı. Ahmed duvara bazı gözler attı ve dişlerini sıkarak:

-Yakaladım... Tilki Salih. Benden öğrendiğin oyunu bana oynamak kabil değil, dedi.

Hüseyin Bey, bu sözlere yabancı... Kendisine de bir şey mi olmuştu? Şimdi Hüseyin Bey yalnız mı kaldı? Hüseyin Bey bunları düşünürken Ahmed büyük bir

²¹⁰ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.164.

²¹¹ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.114.

²¹² Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, a.g.e., s.109.

faaliyete girmişti. Birçok eczalar atıyor, bazı şeyler yakıyordu. Hüseyin Bey artık sabredemedi, Ahmed'in vaziyetinden şüphe eder gibi:

-Ahmed ne oluyorsun... Sana da ne oldu? Çıldıracağım kendine gel. Yahut bana tafsilat ver... Tilki Salih ne olacak? Bunu anlıyorum gibi...

Ahmed gülerek:

-Anlamadın mı, herifler bize oyun oynuyorlar. Duvar da ya bir delik var yahut kendilerini bizden saklıyorlar. Bu otu Hintli Şeyh bana vermişti. Ben de zekasına gıpta ettiğim Tilki Salih'e bir miktar verdim. Hatırlıyorsun ya... Salih'in mahiyeti anlaşıldı... Şimdi anladım, o ecza ile bana caka satıyor, şunu bir yakalasam fakat... Oda kapısına git. Hiçbir sallantıya ehemmiyet verme. Sana bir şey yapamaz. Şimdi onu meydana çıkaracağım."²¹³

25."Kimi zaman olağanüstü içinde yer alan cin-peri hikâyelerini kullanma hırsızların işlerini kolaylaştıran bir unsur olarak ortaya çıkar."²¹⁴

Bu romanda yeraltında yaşayan büyük bir çete cin-peri hikâyeleri ile insanları korkutarak hırsızlık yapmış ve cinayetler işlemişlerdir.

Kanlı Peri, Agop Ağa'ya kendisini tanıtır, istediği şeyi yapmazsa hayatının tehlikede olduğunu söyleyerek korkutmuştur.

"Agop Ağa ile peri kızı odaya girdiler. Agop Ağa lambaları konsolun üzerine bıraktı, bu sırada peri kızı da Agop Ağa'nın yatağının karşısındaki kanepeye vakur-âmez bir tavırla oturmuştu. Agop Ağa titremekte olan vechini kıza teveccüh etti.

-Kızım! dedi. Evvela bana söyle senden bir ziyan beklemem he mi?

-Benden sana hiç ziyan dokunmaz, yalnız senden bir hizmet beklerim. Ben senin elmas torbanı aldım, içinden bir iki tanesini aldım öbürlerini sana bıraktım.

²¹³ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.133.

²¹⁴ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.121.

Şimdi benim gayet müşkil bir işim var. O hizmeti görmek lazım. Sana büyük bir iyiliğim dokunacaktır. Eğer görmez isen hayatın tehlikededir."²¹⁵

Kara Cadı, kendisinin cadı olduğunu söyleyip seyis olan Haso ve Cano'yu korkutmaya çalışmıştır.

"Cano derhal tenekeden mamul mahûd lambayı yakmıştı. Tuttukları şahsı içeri getirdiler. Işğın yanına yaklaştırdıkları vakit siyah tüllere bürünmüş acîbüşşekl bir kocakarı olduğunu görünce seyisler şaşırmış kalmıştı.

Haso, cadının kollarından tutmakta olduğu halde:

-Ulan, diyordu. Sen hırhızsın he mi?

Kara Cadı tuhaf bir vaziyetle:

-Hayır, dedi. Ben hırsız değilim.

-Ya nesen? Ocağın yıkılası. Nesen ki söyle de anlayam.

-Bana cadı derler. Ben ecinniyim.

Haso Cano'ya teveccüh ederek:

-Aha Cano. Cadunun da ne kabal olduğunu gördük, dedi ve sonra cadıya bakmakta olduğu halde:

-Diyo ki anlayam, sen öldün mü çıktın?

-Evet! Cadı anasıyım sonra size ziyanım dokunur!

-Hele bah... Senin bize ziyanın dokunan da ne yaparsın?

-Sizi çarparım. Kolunuzu ayağınızı çarpıtırım."²¹⁶

26."Osmanlı-Türk polisiyesinde suçlular bazen polis gibi davranarak olayları çözerler."²¹⁷

²¹⁵ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.30-31.

²¹⁶ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.63.

²¹⁷ Seval Şahin, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.122.

Kara Cadı, Kanlı Peri, Dev Süleyman, Gülperi ve yeraltı şehrindeki diğer hırsızlar hiçbir zaman bu şekilde davranmamışlardır.

27."Osmanlı-Türk polisiyesinde tesadüf bol miktarda yer alır."²¹⁸

Siyah Hüseyin Bey ve yardımcısı Abdal Ahmed, yeraltı çetesiyle ilgili araştırma yapmak için gittikleri yerde bir bakkaldan duyduklarıyla tesadüfen yeraltına açılan bir kapı bulmuşlardır.

"Siyah Hüseyin Bey'i ilk keşfiyâtından beri mühim bir zaman mürûr etmişti. Yarası, vesair bazı müsâlaha dolayısıyla Hüseyin Bey, ilk keşfiyâtını takip edememişti. Yeraltı sakinleri de bu zamanı müsâid-i ganimet bilmişler, keşfedilmeyen esrarengiz beldelerinde birçok tahvilat icra etmişlerdi. Bu cihet tabii idi. Siyah Hüseyin Bey bu noktaları evvelce düşünmüş olduğundan o kadar muztarib değildi. Çünkü dehlizde iken pek kavi olan hafızasıyla cihetleri, merkezi, Kara Cadı'nın cam köşkünün mevkiini tamamıyla anlamıştı. Zaten iki gün evvel, baskın için adam toplarken refik-i mesaisi Abdal Ahmed ile lazım gelen nikât hakkında uzun uzadıya tetkikatta bulunmuşlardı. Gece, tam yeraltı meydanının sol cephesine mütenazır bir mahal tayin ettiler.

Bu mahal, Aksaray sırtlarında nîm-harap bir ev idi. Evin sahibi hakkında malumat aradılar, burada garip bir hal nazar-ı dikkati celb etti. Mahalle bakkallarından birisi cevaben, dedi ki:

-Efendiler, bu evi tutmayı mı istiyorsunuz, söylemek fazla ya ev ecinnilidir. Hiç kimse bu evde dikiş tutturamıyor, bir geceden fazla oturmak kabil değildir. Hatta ev sahibi kiracıların tazkiyâkindan usandı artık evi kiraya vermeyecek. Biçare pek de fakirdir.

Siyah Hüseyin Bey ile Ahmed, bu evin esrar-ı alûd bir mahzen olduğunda şüphe etmediler. Herhalde tasavvurlarından memnun oldular, burası meydanın tam cephesi olduğu gibi haydutların da belki melceî bir kapısı olabilirdi.

²¹⁸ Seval Şahin, a.g.e., s.124.

Hüseyin Bey bakkala teşekkür ederek:

-Memnun oldum arkadaş, böyle evlerde oturmak istemem. İyi saatte olsunlar, onları taciz etmeyelim. Yalnız ev garâbetimi mûcib oldu. Kaç odası var, diye bakkala sordu.

Bakkal:

-Efendim, galiba dört tane, ikisi üst katta. Diğerleri alt kattadır. Bir de derin mahzeni vardır. Zaten söylerler ki ecinniler bu mahzenden geliyorlarmış. Burada eskiden böyle bir şey yoktu. İki seneden beri bu vakalar zuhur ediyor. Hatta mahzen kendi kendine açılmış. Sahibi her gün burasını doldurttu. Lakin her sabah açık buldu. Hatta ne söyleyelim, gece Yapalak Ahmed'in oğlu Selim ile Recep nöbetçi kaldılar. Ne olsa beğenirsiniz? Selim ile Recep taş gibi ecinniler önünde kalmışlar.

Hüseyin Bey hiç vaziyetini bozmayarak:

-Pekala, teşekkür ederiz, dedi.

Hüseyin Bey yeraltı şehrinin tam bir kapısını bulmuştu. Birçok külfetlere karşı tesadüfün getirdiği bu garip medhal şâyân-ı hayret idi.²¹⁹

Romanın "Siyah Pençe" bölümünde ise Abdal Ahmed tesadüfen Sultanahmet Meydanı'ndaki burmalı taşın oradaki bir delikten aşağıya seslenen dilenci kılığındaki iki gencin konuşmalarını duyar.

"Abdal Ahmed sırtarak, esneyerek Hüseyin Bey'in yanına çıktı. Kapıyı kapadı:

-Beyefendi, dedi. Müthiş bir vesika ele geçirdim. Artık tahkikatımızın hâtimesini teşkil eder her şey bulundu, dedi.

Abdal Ahmed Hüseyin Bey'in karşısına oturdu.

-Sultanahmet Meydanı'nda burmalı taşın yanında oturmakta idim... Ve hatta kirli hırkamı üzerime alarak uyuyor gibi bir vaziyet ahz eylemiş idim.

-Sonra...

²¹⁹ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.99-100.

-O sırada iki dilenci kıyafetli adam geldi. Bir müddet etraflarına bakındılar... Ve sonra torbalarındaki ekmekleri çıkararak burmalı taşın deliğinden aşağı attılar...

-Nereye attılar?

-Burmali taşın deliğinden aşağı fırlattılar. Sonra birisi parmaklıktan içeri girdi. Ağzını delikli taşa verdi, aşağı seslendi. Başka bir şey ister misiniz, dedi... Ve sonra kulak kabarttı. Yanındakine:

-Soğanları bitmiş soğan istiyorlar, dedi.

Ve sonra iki arkadaş oradan uzaklaştılar. Onun üzerine ben deliğin yanına gittim.

-Kaç okka soğan istersiniz, diye seslendim.

Kadın sesi gibi bir ses:

-Beş altı okka al, dedi.

-Daha ne istersiniz? Bizi memurlar takip ediyor, menfezleri tıkaşlar, biz dışarıda kaldık dedim.

-Eşrefe müracaat et... Korkma... Siyah Pençe'nin işi bitti mi? Onu kesmeyince buraya gelmesinler, dedi.

Hüseyin Bey:

-Kimin için bu söz?...

-Bilmem efendim. Galiba sizin kesilmeniz için onlar arkanıza adam koymuşlar. Lakırdıdan bu anlaşıldı. Değil mi efendim?

Siyah Hüseyin Bey hiddetinden morarmış idi. Bu cesur zabıta memuru itidâlini muhafazaya çalışarak:

-Daha, dedi. Adamları takip etmediniz mi?

-Hayır, takibe lüzum görmedim. Yalnız bu yeraltı mahallinin meskûn olup olmadığı hakkındaki tetkikatımı itmâm ettim. Fakat o dilenci gibi adamları herhalde tanırım."²²⁰

²²⁰ Süleyman Sûdî-Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yay., İstanbul 2013, s.78-79.

SONUÇ

Bu çalışmada Osmanlı-Türk polisiye edebiyatının bir temsilcisi olan Süleyman Sûdî'nin polisiye eserlerini, Osmanlı-Türk polisiye romanın özelliklerine göre inceledik.

Süleyman Sûdî'nin incelediğim *Çilingirin Esrarı*, *Gece Kuşları*, *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanlarına göre Osmanlı-Türk polisiyesinin tanımını yapmamız gerekirse, hırsızlık, cinayet ve insan kaçırma gibi suçların işlendiği ve başkahramanın çevresinde gelişen olayların anlatıldığı bir hırsız-polis serüvenidir diyebiliriz.

Çilingirin Esrarı, *Gece Kuşları*, *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanlarına baktığımızda Beyoğlu ve Galata suçluların dolaştığı mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Seval Şahin, "Osmanlı-Türk Polisiye Romanında İşlevler I: Başkahraman" makalesinde, Osmanlı-Türk polisiyelerinde açılışta önceliği kişinin aldığını ve bunun özellikle seri halde yayımlanan polisiyelerde kullanıldığını dile getirmiştir. *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanına baktığımız zaman, romanın içinde yer alan bölümlerinde olaylar başkahramanlar ile açılır. Bazı bölümlerin isimleri Kara Cadı, Kanlı Peri, Siyah Pençe gibi başkahramanların isimlerinden oluşur.

Romanların başlangıcında karakterlerin isimleri konusunda bir gizem vardır. *Gece Kuşları* romanında ortağı Nihad, Nahid Sami'ye "reis" diye hitap etmektedir. Reis karakterinin Nahid Sami olduğunu sonradan anlarız. *Çilingirin Esrarı*'nda ise Cingöz Mahmud, romanın başında meçhul şahıs diye anlatılır. Remzi Bey'den şık giyimli bir bey diye bahsedilir. Romanın sonlarına doğru "şık giyimli bey" in Remzi Bey olduğu anlaşılır. Bunlar dışında "beyzade" diye tarif edilen karakterler de vardır. Doğan Hızlan "Alaturka Arsen Lüpen" isimli makalesinde bu karakterler ile ilgili şunları söylemiştir: "Beyzadelerin tipik özelliği şudur: Babaları okusunlar, mevki sahibi olsunlar diye onlara para gönderir, onlar ise birer Beyoğlu âlemi uzmanı olurlar. En iyi lokantaları, içkili pahalı mekânları, en çılgın eğlence âlemlerini ve en fattan kadınları bulurlar. Önemli olan hırsız çetelerinin bu tür beyzadeleri kullanma yöntemleridir, bugün şantaj dediğimiz suçun bunlarda etkili olduğunu en iyi onlar bilir. Çünkü işledikleri suçların cezasını çekmekten kaçacakları gibi, o bohem hayatlarını

devam ettirmeleri için yeni, taze paraya da ihtiyaçları vardır, o da ancak gayrimeşru yollardan sağlanabilir." *Çilingirin Esrarı* romanında başkahraman Kemal'den, Kemal Beyzadesi diye bahsedilir. Kemal, Tokat'tan İstanbul'a okuma bahanesiyle gelmiştir. Fakat okulun yolunu bile unutmuştur. Kumar oynar ve para karşılığında kız kaçıır. Bütün bunlar Kemal'in, beyzade diye adlandırılan tipe bir örnek olduğunu gösterir. Bunun dışında *Gece Kuşları*'nda Refik karakterinden beyzade diye bahsedilmez ama okumak için İstanbul'da bulunması, ailesinin gönderdiği para yeterli gelmeyince hırsızlık yapması ve metresi Rozan ile yaşaması onu da beyzade tiplemesine sokar.

Bunların dışında bir de karakterlerin takma adları vardır. Örneğin *Çilingirin Esrarı* romanında Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun isimleri geçer. *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nda ise yeraltı çetesi karakterleri Kanlı Peri, Kara Cadı, Dev Süleyman, Tilki Salih, Çopur Halil, Ayı Memiş, Maymun Sadık, Köse Selim, Tırtıl Tahir, Malak Hüseyin gibi isimlerle anılırlar. Zabıta memuru Siyah Hüseyin ise Siyah Pençe lakabıyla tanınır.

Dikkatimizi çeken başka bir husus ise, *Gece Kuşları* romanında karakterlerin isimleri aynı harflerle başlayıp, birbirine benzerler. Nahid Sami ve ortağı Nihad; müfettiş Rasim Bey ve muavini Rami gibi.

Ayrıca romanlardaki dedektifler, suçluların karşısında mağlup olurlar. *Gece Kuşları* romanında müfettiş Rasim Bey, romanın sonunda Nahid Sami'yi yakalasa da uzun yıllar onu tutuklamak için uğraşır ve başarısız olur. *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nda ise Siyah Hüseyin Bey, yeraltı çetesinin eline düşer. Bunun dışında bazı polis ve hırsız karakterler, Batılı karakterler ile kıyaslanır ve onlardan daha zeki oldukları sürekli dile getirilir. *Gece Kuşları* romanında Nahid Sami, Türk Arsène Lupin'i diye okuyucuya tanıtılır. *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nda ise Siyah Hüseyin Bey, Sherlock Holmes ile kıyaslanır ve Siyah Hüseyin'in ondan daha zeki olduğu her seferinde vurgulanır.

Bir başka husus ise, karakterlerin memleketleri hakkında bilgi verilir. *Çilingirin Esrarı*'nda Kemal Ağa Tokat'tan İstanbul'a gelmiştir. Dursun karakteri Kayserili lakabıyla tanıtılır. Cingöz Mahmud'un ise aslen Eğinli olduğuna romanda yer verilir. *Gece Kuşları* romanında ise Refik'in ailesinin Edirne'de olduğu, kendisinin okumak için İstanbul'a geldiği anlatılır.

S. S. Van Dine polisiye romanın yirmi kuralını ortaya koymuştur. Bu kurallar içinde, gerçek polisiye roman her türlü aşk entrikasının dışında bulunmalıdır diye belirtmiştir. Fakat incelemiş olduğum Osmanlı-Türk polisiyelerinden *Çilingirin Esrarı* ve *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanlarında âşık olduğu insanları kaçıran karakterler vardır. *Çilingirin Esrarı*'nda Remzi Bey âşık olduğu Hüsniye'yi kaçıır. *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nda ise suçların çoğu insan kaçırmak üzerinedir. Kanlı Peri, Dev Süleyman gibi karakterler âşık oldukları insanları kaçıırırlar.

Yine S. S. Van Dine'in, polisiye roman kurallarından biri olan, "suçlunun kim olduğu, kazara, rastlantısal olarak ya da durup dururken yapılan bir itiraf değil, bir dizi çıkarsama sonucunda belirlenmelidir" maddesi, *Çilingirin Esrarı*, *Gece Kuşları* ve *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanlarında uygulanmamıştır. Bu romanlarda suçluların kim oldukları anlatının başından itibaren bellidir. *Çilingirin Esrarı* romanında Remzi Bey ve suç ortakları olan Kemal Ağa, Cingöz Mahmud ve Kayserili Dursun, Hüsniye'yi kaçıırırlar. *Gece Kuşları*'nda Nahid Sami ve ortağı Nihad ilk olarak müfettiş Rasim Bey'in evinden bazı belgeler çalarlar. Daha sonra Refik ile beraber kuyumcu soyarlar. Son suçları ise Rasim Bey'in yardımcısı Rami'yi kaçırmaktır. *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nda ise suçların çoğu insan kaçırmak üzerinedir. Bunun dışında değerli bir elmas, taç ve yakut bir hançer çalarlar. Bütün bu suçları işleyenleri okur, romanın başından itibaren bilir.

Bütün bu incelemelerimizin sonunda *Çilingirin Esrarı*, *Gece Kuşları* ve *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanları için söyleyebiliriz ki, üç roman da 1914 yılında yayımlanmasına rağmen, inceleme sıralamasına göre olay örgüsü gittikçe karmaşık bir hal almıştır. *Çilingirin Esrarı* romanının olay örgüsü daha basit kurgulanmıştır. *Gece Kuşları* ve *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanları ise Osmanlı-Türk polisiyesinin özelliklerini içinde daha fazla bulundurur.

KAYNAKÇA

- Aykol, Ufuk, “Kitabhane-i Sûdî’nin Hikâye Külliyyatı”, *Türk Dili*, Cilt: CXV, Sayı:801, Eylül 2018, s.101-106.
- Büyükarman, Ardalı, Didem, “Moralizade Vassaf Kadri ve Süleyman Sûdî’nin Ortak Romanları Millî Cinâyât Koleksiyonu”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı:40, Erzurum 2009, s.190-208.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Lûgat*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2012.
- Hızlan, Doğan, “Alaturka Arsen Lüpen”, *Bir Osmanlı Polisiyesi: Gece Kuşları*, Süleyman Sûdî- E. Ali, Haz: Seval Şahin, Labirent Yayınları, İstanbul, 2003, s.1-3.
- İşli, Emin Nedret, “Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey”, *Müteferrika*, Sayı:4, Kış 1994, s.33-44.
- Küçükboyacı, M. Reşit, *İngiliz Edebiyatında Dedektif Hikâyeleri*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 1988.
- Mandel, Ernest, *Hoş Cinayet-Polisiye Romanın Toplumsal Bir Tarihi*, Türkçesi: N. Saraçoğlu, Yazın Yayınları, 1996.
- Sûdî, Süleyman, *Çilingirin Esrarı*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul, 1330.
- Sûdî, Süleyman; Âli, E., *Gece Kuşları*, Haz: Seval Şahin, Labirent Yayınları, İstanbul, 2003.
- Sûdî, Süleyman; Vassaf Kadri, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, Haz: Didem Ardalı Büyükarman, Labirent Yayınları, İstanbul, 2003.
- Sûdî Süleymanof ve Eserleri Hakkında Biyografik Fiş (El yazması tek varak), İ.B.B Taksim Atatürk Kitaplığı, Kayıt no: Bel_Mtf_056058.
- Şahin, Seval, *Cinai Meseleler: Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji(1884-1928)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2017.

- Şahin, Seval; Öztürk Banu ve Büyükarman, Ardalı, Didem, *Edebiyatın İzinde: Polisiye Edebiyat*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2013.
- Şahin, Seval, “Gece Kuşları Üzerine”, *Bir Osmanlı Polisiyesi: Gece Kuşları*, Süleyman Sûdî- E. Âli, haz: Seval Şahin, Labirent Yayınları, İstanbul, 2003, s.15-20.
- Şahin, Seval, “Türkçe’de Polisiyenin İlk Dönemi:1884-1928”, *Notos Öykü*, Sayı:2014, s.24-25.
- Şahin, Seval, “Osmanlı Türk Polisiye Romanında İşlevler I: Başkahraman”, 221B, Sayı:1, Ocak-Şubat 2016, s.14-16.
- Üyepazarcı, Erol, *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes: Türkiye’de Yayınlanmış Çeviri ve Telif Polisiye Romanlar Üzerine Bir İnceleme 1881-1928*, Göçebe Yayınları, İstanbul, 1997.
- Üyepazarcı, Erol, “İlk Telif Polis Romanımız ve Neden Olduğu İlginç Bir Olay: Esrâr-ı Cinâyât”, *Virgöl*, Sayı:10, Temmuz/Ağustos 1998, s.12-14.
- Üyepazarcı, Erol, “Malkoçoğlu’nun Dedektif Torunları: Esrâr-ı Cinâyât’tan Cingöz Recai’ye 1881-1928 Döneminde Türk Polisiye Romanı”, *Derin Tarih*, Sayı:3, Haziran 2012, s.98-101.
- Vanoncini, Andre, *Polisiye Roman*, Çeviri: Galip Üstün, İletişim Yayınları, 1995.

دنياك اك مدهش اك نجيع اك مراق آور رومانيدو.

ملي رومان محردى قيريملى سولمانيوف

چانكازى اسرارى

جمعيت كيتبخانهسى

۱۳۳۰

شماره مطبعه و

1863

T813.32

K: 2803

ملی و جنائی رومان

چانگیز اسرارى

محررى

قيرىملى سودى سليمانوف

برنجى طبعى

ناشرى

« جمعيت » كتبخانهسى

باب على جاده سنده ۴۰ نومرولى مساعى مطبعه سنده طبع اولتمشدر.

۱۳۳۰

محررک مطبوع آثاری

شفیقہ	ملی	رومان
سو کیلمدہ برکیجہ	»	»
شفیقہ نک ندامتی	»	»
چلنکرک اسراری	»	وجانی

دردست طبع

مہربان
سعدیہ
والدہ نک اسراری
حسینہ عذاب ایچندہ
دوقنورک اسراری .
ایلک بوسہ

چلنکرک اسراری

۱

بوسندہ قیش
 کیش ، قار ایری
 دانہ لریلہ اولدقجہ
 حیزلی یا غمقدہ ایدی .
 کال بک دایی زاده سی
 جواد بکک ہدیہ

ایتدیکی پلرینہ صارنمش اولدینی حاللہ دیرکار آرمسندہ
 دولاشیور ، چایخانہ لرہ باقہرق برینی آرایوردی ..
 دیرکار آرمسنگ مشہور قارخانہ لرندن (....) چایخانہ سی
 اوکنہ کلدیکی وقت ایچرودہ برقچ کیشی اسقانیل کاغدلرینی
 قالدیرہرق قار اوینادقلمینی کوردی . چوقدنبرو قارہ اولان

ÖZGEÇMİŞ

13.07.1994 yılında İstanbul’da doğdu. Fatih Koleji İletişim Lisesi Gazetecilik Bölümü’nden 2012 yılında mezun oldu. 2012 yılında Beykent Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde başladığı lisans eğitimini 2016 yılında tamamladı. 2016 yılında Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dalında Yüksek Lisans öğrenimine başladı. Yabancı dili İngilizce’dir.

Merve DURMUŞ

